

(O)drží moji korak!

PRIRUČNIK S PRAKTIČNIM RADIONICAMA ZA
OBRAZOVANJE MLADIH O ODRŽIVOM RAZVOJU

(O)drži moj korak!

Priručnik s praktičnim radionicama za obrazovanje mladih o održivom razvoju

NAKLADNIK:

Agencija lokalne demokracije Sisak

UREDNIKA:

Paula Raužan

AUTORI:

Leona Bužimkić, Mia Hrgarek, Una Ibrahimagić, Marijeta Jurić, Katja Kleković, Marina Kremenjaš, Lucija Lamza, Jurica Posilović, Korina Pribičević, Laura Prpić, Kristina Ruf, Anja Solomun, Sara Špoljar, Paula Raužan

ŠKOLSKI MENTORI:

Branka Ljepoja, Boris Majić, Mirela Majstorović, Marijana Milas, Andrea Ostojić

LEKTURA:

Marijana Mijatović

FOTOGRAFIJE:

Arhiva projekta
Shutterstock

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK:

D.POINT / Kreativna agencija, Petrinja

NAKLADA:

150 komada

Sisak, srpanj 2021.

ISBN:

978-953-59910-7-6 (tiskana verzija)

978-953-59910-4-5 (elektronička verzija)

Svi izrazi u muškom rodu koji imaju rodno značenje korišteni u ovome priručniku uporabljeni su neutralno i jednako se odnose na ženske i muške osobe.

Program sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.
Stajališta izražena u ovom priručniku isključiva su odgovornost Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražavaju nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

(O)DRŽI MOJ KORAK!

Priručnik s praktičnim radionicama za obrazovanje mladih o održivom razvoju

Paula Raužan i grupa autora

Agencija lokalne demokracije Sisak
Sisak, srpanj 2021.

SADRŽAJ

1. PREGOVOR

2. UVOD

3. PREGLED RADIONICA

- 3.1. Moje bolje sutra
- 3.2. Ne bacaj, iskoristi, podijeli (Zašto neki umiru od gladi dok drugi bacaju hranu?)
- 3.3. Zaustavimo uništavanje šuma!
- 3.4. Zdrava hrana – izrada Dnevnika zdrave prehrane
- 3.5. Recikliranje
- 3.6. Svijet poduzetnika
- 3.7. Tko će dobiti posao?
- 3.8. Partnerstvom protiv gladi
- 3.9. Snažne žene
- 3.10. Potresi
- 3.11. Rodna ravnopravnost

4. (O)DRŽI MOJ KORAK! DRŽI KORAK I DALJE

Popis literature

PREGOVOR

Drage čitateljice i dragi čitatelji,

Zadovoljstvo nam je predstaviti Priručnik „(O)drži moj korak!“ koji je rezultat istoimenog projekta kojeg je Agencija lokalne demokracije Sisak zajedno s partnerima provodila na području Sisačko-moslavačke županije od lipnja 2019. do srpnja 2021. godine.

Svrha ovog Priručnika je obogatiti literaturu na hrvatskom jeziku pomoću koje bi odgojno-obrazovni radnici mogli razvijati sadržaje za obrazovanje mladih o održivom razvoju. Njegova specifičnost je što koristi volontiranje kao medij praktičnog učenja o održivom razvoju, aktivnom građanstvu i života u zajednici.

Priručnik sadrži praktične radionice za obrazovanje mladih o održivom razvoju, primjere primjene naučenoga kroz školsko volontiranje te analizu kompetencija koje učenici stječu kroz volontiranje kao i preporuke projektnog tima.

Radionice u Priručniku detaljno su metodološki razrađene i omogućuju njihovo repliciranje u radu s mladima na teme održivog razvoja. Dodana vrijednost ovog Priručnika je ta što su radionice produkt učenika uključenih u rad školskih volonterskih klubova partnerskih škola, a školski mentori i projektni tim pružili su im podršku u dizajniranju i provedbi radionica.

Priručnik je namijenjen odgojno-obrazovnim djelatnicima, osobama koje rade s mladima kao i samim mladima kao alat za obrazovanje mladih o održivom razvoju kroz volontiranje. Uz određene prilagodbe, radionice se mogu koristiti i s drugim ciljanim skupinama. Bili bismo vam zahvalni ako biste nam poslali svoje povratne informacije korištenja opisanih radionica.

Zahvaljujemo svim sudionicama i sudionicima projekta koji su unatoč štrajku u školama, pandemiji COVID-19 i razarajućem potresu koji je pogodio našu Županiju pred kraj 2020. godine, ozbiljno i s entuzijazmom odradili ogromni posao u provedbi projekta čiji je rezultat i ovaj Priručnik.

Zahvaljujemo Gimnaziji Sisak, Srednjoj školi „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica i Sisačko-moslavačkoj županiji kao partnerima na projektu, na posvećenosti, povjerenju i suradnji.

Zahvaljujemo Uredu za udruge Vlade Republike Hrvatske na sufinanciranju projekta i ovog Priručnika.

Uživajte u radionicama i sretno!

Agencija lokalne demokracije Sisak

UVOD

Održivi razvoj je okvir za oblikovanje politika i strategija kontinuiranog gospodarskog i socijalnog napretka, bez štete za okoliš i prirodne izvore bitne za ljudske djelatnosti u budućnosti. Oslanja se na ambicioznu ideju prema kojoj razvoj ne smije ugrožavati budućnost dolazećih naraštaja trošenjem neobnovljivih izvora i dugoročnim devastiranjem i zagađivanjem okoliša.

Prvi put se spominje 1987. godine u izvještaju Ujedinjenih naroda „Naša zajednička budućnost“, a do danas je postao jedan od ključnih elemenata u formuliranju i provođenju razvojnih politika u svijetu. Koncept održivog razvoja podrazumijeva proces postizanja ravnoteže između gospodarske, socijalne i okolišne komponente.

DRUŠTVO - njegovanje zajednica uz poticanje kulturološke raznolikosti i očuvanje kulturne baštine, osiguravanje jednake dostupnosti na obrazovanje i zdravstvenu skrb, postizanje ravnopravnosti svih članova društva te unaprjeđenje socijalnih prava.

OKOLIŠ - razvoj strategija i planova upravljanja za očuvanje okoliša, smanjenje i zaustavljanje zagađenja okoliša, brigu za stabilnost klime, razumnu i učinkovitu eksploataciju prirodnih dobara i brigu o njihovim kapacitetima te zaštitu bioraznolikosti i prirode.

GOSPODARSTVO - porast blagostanja ljudi, održavanje stabilnosti cijena i zaposlenja uz zadovoljavajuće prihode, uštedu troškova te ekonomsku efikasnost.

U rujnu 2015. godine 193 zemlje članice Ujedinjenih naroda, pa tako i Hrvatska, usvojile su **Globalne ciljeve održivog razvoja** (Agenda 2030), opredijelivši se u narednih 15 godina na djelovanje u sljedećim važnim područjima: iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva, borba protiv nejednakosti i nepravde te klimatskih promjena. Kako bi se to postiglo, definirali su 17 ciljeva, za provedbu kojih su zaduženi svi akteri u društvu. Pod „svi akteri u društvu“ misli se na sve nas koji trebamo doprinijeti ostvarivanju ovih Ciljeva u skladu s našim mogućnostima. Skup malih aktivnosti u zajednici čini veliki utjecaj na nacionalnoj i globalnoj razini!

Prema Strategiji održivog razvitka Republike Hrvatske održivo je ono društvo koje poštuje različitosti u okviru demokratskih vrijednosti. Jedan od glavnih ciljeva Strategije je ostvariti **socijalno uključivo društvo** koje odlikuje solidarnost unutar generacije i među generacijama te u kojem se poštuju različitosti u okviru demokratskih vrijednosti, u kojem svaki pojedinac, bez obzira na spol i podrijetlo, ima jednaka prava i mogućnosti aktivno i odgovorno sudjelovati u okolnostima koje unapređuju i osiguravaju socijalnu sigurnost, ljudsko zdravlje i pravnu zaštitu.

Da bi se navedeno postiglo, **važno je provoditi obrazovanje za održivi razvoj na tri razine:**

1. putem formalnog obrazovanja u nastavnim institucijama;
2. izvan uobičajenih obrazovnih ustanova, primjerice, putem aktivnosti nevladinih organizacija (neformalno obrazovanje); i
3. putem medija (novine, televizija, radio) kako bi obrazovanje za održivi razvitak bilo sastavni dio svakodnevnog života.

Uspjeh u promjeni većine trendova koji vode u neodrživost uvelike ovisi o kvaliteti obrazovanja za održivi razvitak, i to na svim razinama obrazovnog sustava.¹

Agencija lokalne demokracije Sisak od svog osnutka 1996. godine djeluje u području uključivanja građana u javni i politički život svoje zajednice, s osobitim naglaskom na mlade.

2011. godine započinjemo s provedbom programa **Volonterski centar Sisak** kroz koji provodimo različite aktivnosti za razvoj volonterstva u lokalnoj zajednici, a u koji su najvećim brojem također uključeni mladi. Surađujemo sa školama u obrazovanju mladih za aktivno građanstvo korištenjem volontiranja kao alata koji daje mogućnost praktične primjene aktivizma te doprinosi osobnom razvoju mladih jačajući njihove kompetencije i interpersonalne vještine.

Dosadašnje iskustvo razvoja školskih volonterskih klubova u suradnim školama, prepoznajemo kao vrijedan doprinos demokratizaciji škole, razvoja novih oblika neformalnoga učenja u formalnom okruženju usmjerenih ka interesima učenika te povezivanju s lokalnom zajednicom.

Projekt „(O)drži moj korak!“ je **međusektorsko partnerstvo organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova** u području volonterstva koje doprinosi ekonomskoj i socijalnoj koheziji te održivom razvoju. Projekt spaja ranije iskustvo, potrebe učenika i odgojno-obrazovnih radnika i nacionalne strategije i dokumente iz područja obrazovanja o održivom razvoju.

U okviru projekta razvili smo program **Izobrazbe o održivom razvoju kroz volontiranje** kojeg smo testirali u partnerskim školama, Gimnaziji Sisak i Srednjoj školi „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica. Program se sastoji od tri međusobno povezana dijela: edukacijski, istraživački (analiza potreba) i praktični dio (primjena naučenog). Temeljen je na metodama neformalnog učenja s praktičnom primjenom, koristeći iskustvo sudionika obrazovnog procesa.

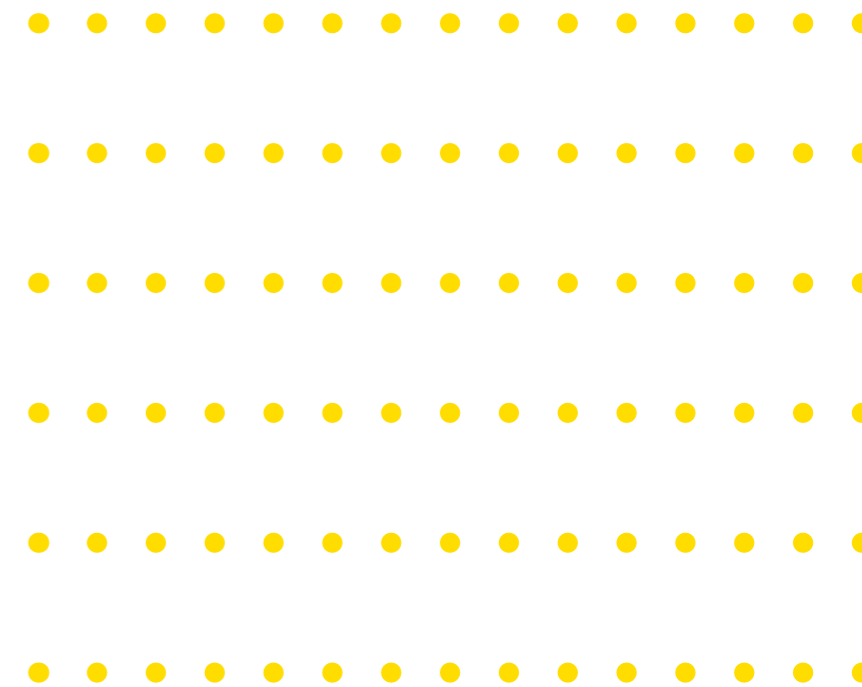
U edukacijskom dijelu Programa, oformljen je osnovni tim dvije partnerske škole koji se sastojao od učenika i nastavnika koji su zajednički sudjelovali na *edukaciji o razvoju školskog volontiranja i na treningu za trenere o praktičnom radu s mladima na ciljevima održivog razvoja u lokalnoj zajednici*. Sudjelovanje u edukacijskom dijelu je bila osnova za samostalno planiranje i provedbu praktičnog dijela Programa.

U istraživačkom dijelu Programa, u svakoj školi provedena je analiza potreba o vrstama volonterskih aktivnosti u području održivog razvoja na osnovu koje je su škole izradile školske volonterske programe koji su uključeni u školski kurikulum. Škole su imale slobodu odabrati Globalne ciljeve održivog razvoja za koje smatraju da su važni za njihovu zajednicu, što je razlog zašto se u ovom Priručniku nalaze radionice koje se odnose na 11 Ciljeva, a ne na svih 17 Ciljeva.

U praktičnom dijelu Programa, osnovan je školski volonterski klub u obje škole, u kojem su učenici na tjednim sastancima planirali edukacijske, vršnjačke radionice na odabrane Globalne ciljeve održivog razvoja te naučeno prenosili u praksu kroz volonterske akcije.

Globalna pandemija COVID-19 izbila je netom nakon otvaranja školskih volonterskih klubova što je bio veliki izazov u provedbi vršnjačkih radionica i volonterskih akcija jer su škole bile zatvorene i održavala se nastava na daljinu. Naučeni i pripremljeni za rad uživo, bili smo prisiljeni kreativno razmišljati i pronaći (i naučiti) odgovarajuće digitalne alate i metode za provedbu planiranih aktivnosti. Potres koje je pogodio Sisačko-moslavačku županiju 29. prosinca 2020. godine, razorio je brojne domove, ali i zgrade partnera i nositelja projekta, što je tematski usmjerilo neke od radionica i volonterskih akcija.

Upravo zbog navedenih izazova, u opisu radionica nalaze se metode provedbe online i uživo.

¹ Narodne novine (2009.), Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09) [online], dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html [1. lipnja 2021.]

	1 SVIJET BEZ SIROMAŠTVA	2 SVIJET BEZ GLADI	3 ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE	4 KVALITETNO OBRAZOVANJE	5 RODNA RAVNOPRAVNOST	10 SMANJENJE NEJEDNAKOSTI	11 ODRŽIVI GRADOVI I ZAJEDNICE	12 ODGOVORNA POTROŠNJA I PROIZVODNJA	13 ODGOVOR NA KLIMATSKJE PROMJENE	15 OČUVANJE ŽIVOTA NA KOPNU	17 PARTNERSTVOM DO CILJEVA
Moje bolje sutra				✓✓							
Ne bacaj, iskoristi, podijeli! (Zašto neki umiru od gladi dok drugi bacaju hranu?)	✓✓	✓✓									
Zaustavimo uništavanje šuma!				✓					✓	✓✓	
Zdrava hrana – izrada Dnevnika zdrave prehrane		✓✓									
Recikliranje								✓✓			
Svijet poduzetnika				✓✓							
Tko će dobiti posao?					✓✓						
Partnerstvom protiv gladi	✓✓				✓✓						✓
Snažne žene					✓✓						
Potresi		✓	✓	✓			✓				
Rodna ravnopravnost					✓✓	✓					✓✓

✓✓ OSNOVNA TEMA
(Primarni cilj)

✓ DODATNA TEMA
(Sekundarni cilj)

Plan radionice

Naziv: Moje bolje sutra

Tema: 4. Kvalitetno obrazovanje

Vrijeme: 100 minuta

Uzrast: 14+ godina

Veličina grupe: 5 – 20 sudionika

Ciljevi:

- Upoznati sudionike s pojmom održivi razvoj i s Globalnim ciljevima održivog razvoja.
- Potaknuti sudionike na razmišljanje o obrazovanju u kontekstu održivog razvoja

Metode:

- Kviz
- Grupna rasprava
- Kreativni rad u slobodnom mediju

Materijal i oprema:

Za online radionicu:

- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
- Pametni mobitel
- Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
- Aplikacija Kahoot! s pripremljenim kvizom
- Poveznica na online evaluacijski upitnik

Za radionicu uživo:

- Prostorija s računalom i projektorom
- Pametni mobitel
- Stolice postavljene u krug
- Papiri, olovke, markeri, drvene bojice, stare novine i časopisi, ljepilo, škare, špaga, kvačice, tapetarska traka
- Aplikacija Kahoot! s pripremljenim kvizom
- Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice. Predstaviti ciljeve održivog razvoja koji su učenici škole tijekom ranije analize potreba izdvojili kao one s kojima se školski volonterski klub treba baviti. (5 minuta)
2. Uvesti sudionike u temu putem igranja kviza. Objasniti kako se ispunjava kviz na Kahoot!-u. Nakon kviza voditelj/ica radionice analizira odgovore sa sudionicima, potičući ih da objasne odabir pojedinih odgovora te objašnjavajući točne odgovore. (15 minuta)
3. Potaknuti grupnu raspravu kako bi sudionike pripremili za drugi dio radionice, vodeći se predloženim pitanjima koja su povezana s odabranim ciljevima održivog razvoja školskog volonterskog kluba.
Svaki od sudionika izabire najmanje jedno pitanje na koje želi ponuditi odgovor. Voditelj/ca radionice facilitira raspravu vodeći računa da se svi drže teme i da se uspiju uključiti u predviđenom vremenskom roku. (30 minuta)

Pitanja za grupnu raspravu:

- Što je za vas održivi razvoj?
- Koji je razlog vašeg uključivanja školski volonterski klub?

- Što mislite o školovanju danas?
  - Kojim mjerama mi već sada možemo početi raditi na iskorjenjivanju siromaštva?
  - Kako mi kao mladi ljudi možemo već danas doprinijeti poboljšanju zdravlja među svim generacijama?
  - Tko mislite da ćete postati jednoga dana i kako će vam u tome pomoći uključenost u školski volonterski klub?
4. Sudionici rade individualno izrađujući poučni kreativni rad na temu „Moja priča o budućnosti“ koji je inspiriran ranijom grupnom raspravom i ciljevima održivog razvoja. Samostalno odabiru medij (kratka priča, pjesma, video-uradak, plakat i slično) i naziv uratka. (15 minuta)
  5. Sudionici postavljaju svoje uratke u prostor kao galeriju (primjerice na špaga s kvačicama, zalijepe tapetarskom trakom i slično) te svatko objasni ili pročita svoj rad povezujući ga s ciljem Kvalitetno obrazovanje. (20 minuta)
- Ukoliko se radionica odvija u online okruženju, uratke mogu izraditi u nekom od besplatnih grafičkih programa (npr. Canva) i podijeliti ih na platformi Zoom. U ovom slučaju moguće je da će sudionicima trebati više vremena.

Zatvaranje: Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija: Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja. Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente.

Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Nakon rasprave, potaknuti sudionike da predlože volontersku akciju kojom bi se moglo doprinijeti osvještavanja mladih, ali i zajednice o problemima bacanja hrane. Osmislite korake akcije, podijelite zadatke i krenite u akciju :)

Zapažanja voditelja:

Ukoliko radionicu želite održati tijekom jednog školskog sata, možete ju podijeliti na dvije radionice, odnosno na dva školska sata. Prva radionica može završiti nakon grupne rasprave, a tijekom druge radionice mogu se izrađivati poučni kreativni uraci. Ukoliko se radionica provodi u online okruženju, izrada kreativnog uratka može biti zadatak od druge radionice tijekom koje se uraci predstavljaju.

Radionicu osmislile i provele: Laura Prpić i Lucija Lamza

Mentor/i: Marijana Milas, prof. likovne umjetnosti

Radionicu uredila: Paula Raužan

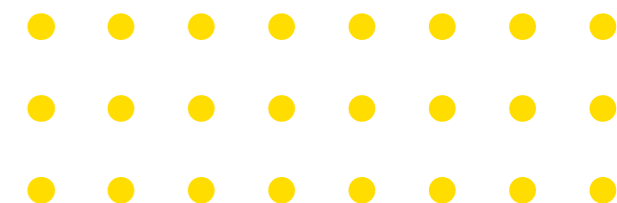
Izvor/i: ODRAZ-Održivi razvoj zajednice (2012.), Što je održivi razvoj? [online], dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=vVuHlbgxOrg> [1. lipnja 2021.]

Pavić-Rogošić, L. (2015.), Novi izazov – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030. [online], dostupno na: https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_web.pdf [1. lipnja 2021.]

De Heer, M. (2018.), Naš planet i 17 ciljeva [online], dostupno na: <https://drive.google.com/file/d/19Zgp2l-rjfeYJ4jLtOjLxdBx9qjEAbA-/view?pli=1> [1. lipnja 2021.]

Prilozi: Kviz o održivom razvoju

Naziv škole: Gimnazija Sisak

PRILOG

Kviz o održivom razvoju

Pred vama je kratak kviz u kojem su isprepleteni ciljevi održivog razvoja. Obratite pozornost na mogućnost odabira nekoliko točnih odgovora u nekim od pitanjima. Sretno svima!

1. Koliko je ciljeva održivog razvoja?

- a) 27
- b) 7
- c) 4
- d) 17

2. Može li pojedinac potaknuti velike promjene u društvu?

- a) da
- b) ne

3. I ja mogu sudjelovati u mijenjanju društva.

- a) istina
- b) neistina

4. Koji od navedenih postupaka može pomoći boljoj ishrani stanovništva?

- a) postizanje sigurnosti hrane
- b) iskorjenjivanje gladi
- c) promoviranje održive poljoprivrede
- d) sve od navedenog

5. Smatram cjeloživotno učenje vrlo bitnim.

- a) da
- b) ne

6. Smatram da je, uz dovoljno ulaganja, moguće osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje.

- a) da
- b) ne

7. Zdravlje se može poboljšati:

- a) prevencijom i liječenjem
- b) nepotpunim slijedećem uputa liječnika
- c) zdravstvenim prosvjećivanjem
- d) sve navedeno

8. Bitno je smanjiti nejednakost unutar i između država.

- a) istina
- b) neistina

9. Izbaci uljeza - Gradove i naselja možemo učiniti:

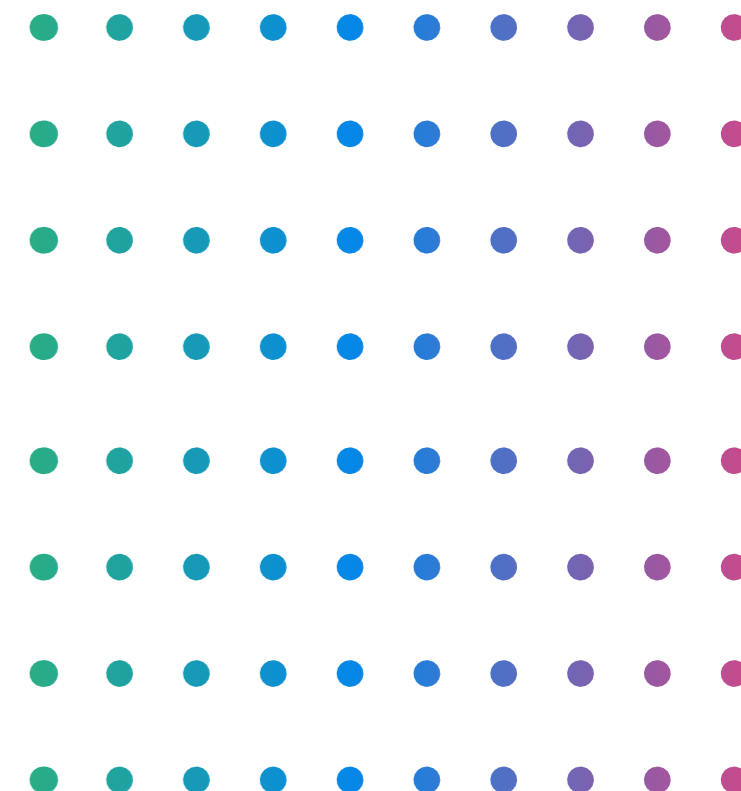
- a) uključivima
- b) nepromijenjenima
- c) prilagodljivima
- d) održivima

10. Održivom razvoju doprinosi:

- a) jačanje načina provedbe ciljeva održivog razvoja
- b) učvršćivanje globalnog partnerstva

Točni odgovori:

Pitanje 1	d)	Pitanje 6	a) i b)
Pitanje 2	a)	Pitanje 7	a) i c)
Pitanje 3	a)	Pitanje 8	a)
Pitanje 4	d)	Pitanje 9	b)
Pitanje 5	a) i b)	Pitanje 10	a) i b)

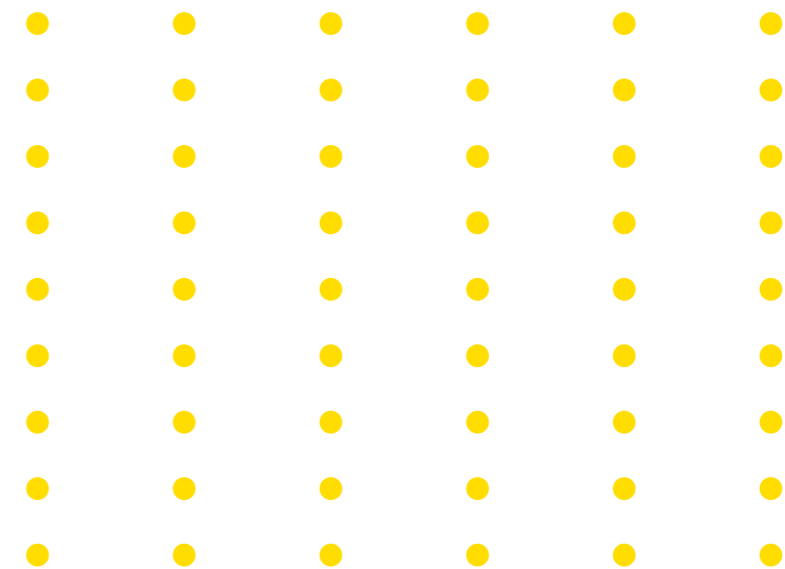

Volonterska akcija nakon radionice

Prva volonterska akcija usmjerila se na ciljeve održivog razvoja, Kvalitetno obrazovanje i Zdravlje i blagostanje

Učenice i učenici organizirali su volontersku akciju pod nazivom „Upoznajmo naš grad biciklističkom turom kroz punktova industrijske i kulturne baštine“ koja je usmjerena na ciljeve održivog razvoja 4. Kvalitetno obrazovanje i 3. Zdravlje i blagostanje. Svrha akcije je bila naučiti o bogatoj industrijskoj baštini Siska te promovirati fizičku aktivnost na svježem zraku kao odgovor na tadašnju situaciju s restrikcijama kontakata uživo uslijed globalne pandemije bolesti COVID-19.

U pripremnoj fazi učenici i učenice odrađivali su individualne pripreme biciklističke treninge koje su fotografirali te od fotografija izradili plakat. Od svih plakata jedna učenica izradila je zajednički plakat koji je služio kao promotivni materijal volonterske akcije. Sudionici volonterske akcije samostalno su istražili povijest Siska i izradili svoju biciklističku turu. Biciklističku turu obilazili su samostalno ili u manjim grupama, fotografirali se uz odabrane punktove (lokalitete), a od fotografija izradili edukativne plakate s tekstom koji objašnjava posjećeni lokalitet. Plakate su postavili u virtualnu učionicu školskog volonterskog kluba na Yammer-u, od kojih je napravljena jedna prezentacija koju su učenici postavili na internet stranicu škole i Facebook stranicu školskog volonterskog kluba. Dijeljenjem objava informirali su svoje vršnjake, nastavnike te prijatelje i obitelji o održivom razvoju u praksi.

Plan radionice

Naziv:

Ne bacaj, iskoristi, podijeli

(Zašto neki umiru od gladi dok drugi bacaju hranu?)

Tema:

1. Svijet bez siromaštva
2. Svijet bez gladi

Vrijeme:

60 minuta

Uzrast:

14+ godina

Veličina grupe:

5 – 25 sudionika

Ciljevi:

Osvijestiti sudionike o problemu bacanje hrane i potaknuti ih na poduzimanje osobnih koraka za umanjenje problema bacanje hrane.

Metode:

- Presentacija sa statističkim podacima o gladi u svijetu i bacanju hrane
- Plakat s koracima kako smanjiti bacanje hrane
- Rasprava na temelju prezentacije i plakata
- Razmjena savjeta kako u svojim domovima brinemo o smanjenju bacanja hrane te gladnima u svojoj zajednici

Materijal i oprema:

Za online radionicu:

- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
- Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
- Poveznica na online evaluacijski upitnik

Za radionicu uživo:

- Prostorija s računalom i projektorom
- Stolice postavljene u krug
- Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice (5 minuta)
2. Uvesti sudionike u temu kroz prezentaciju statistike o gladi i bacanju hrane na lokalnoj, regionalnoj i svjetskoj razini (10 minuta)
3. Pitati sudionike jesu li saznali što novo te dati priliku za komentare na predstavljeni sadržaj. (5 minuta)
4. Predstaviti plakate s koracima i savjetima za smanjenje bacanja hrane (10 minuta)
5. Potaknuti grupnu raspravu vodeći se predloženim pitanjima (15 minuta)

Pitanja za grupnu raspravu:

- Koja vas je informacija najviše iznenadila? Objasniti.
- Bacate li vi hranu? Možete li procijeniti koliko hrane bacate na tjednoj razini?
- Poznajete li osobu u vašoj blizini koja je na rubu siromaštva ili gladi?
- Kako u vašoj obitelji rješavate problem prevelikog bacanja hrane?
- Koji su vaši korisni savjeti za smanjenje bacanja hrane, rotiranja hrane te pomoć ljudima koji gladuju?

Zatvaranje:

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja. Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente. Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Nakon rasprave, potaknuti sudionike da predlože volontersku akciju kojom bi se moglo doprinijeti osvještavanja mladih, ali i zajednice o problemima bacanja hrane. Osmislite korake akcije, podijelite zadatke i krenite u akciju :)

Zapažanja voditelja:

Potrebno je poticati sve sudionike da izraze svoje mišljenje bez straha od osude i ružnih komentara. Imajte na umu da se svi ne poznaju od ranije, a u online svijetu je nekima teže podijeliti mišljenje s nepoznatim ljudima.

Radionicu osmislile i provele:

Katja Kleković i Laura Prpić

Mentor/i:

Marijana Milas, prof. likovne umjetnosti

Radionicu uredila:

Paula Raužan

Izvor/i:

Koristite aktualne podatke s relevantnih stranica državnih i međunarodnih organizacija koje se bave pitanjima siromaštva i gladi.

Prilozi:

/

Naziv škole:

Gimnazija Sisak

Volonterska akcija nakon radionice

Učenici i nastavnici prate koliko hrane bacaju i to upisuj u dnevnik.

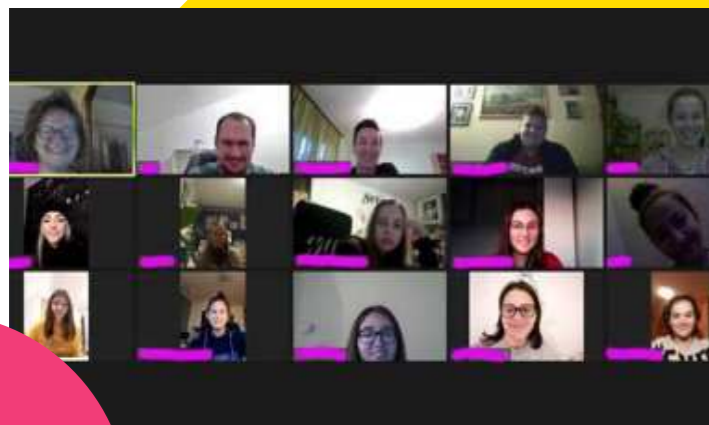
Cilj je potruditi se svaki tjedan bacati što manje hrane, a višak iskoristiti.

Zapišite i fotografirajte „rotiranje“ hrane! Od ostataka napravite nešto novo ili ih jednostavno pohranite za poslije, npr. od pire krumpira za ručak možemo napraviti njoke ili knedle.

Zapišite i podijelite savjete koji će nam svima pomoći da bacamo što manje hrane i ostataka, npr. ljuške od jajeta mogu se usitniti te koristiti kao prirodno gnojivo u vrtu ili za sobno bilje.

Izradite plakate s primjerima ponovnog korištenja viška hrane u kućanstvu. U online okruženju plakate možete izraditi u nekom od besplatnih grafičkih programa (npr. Canva) i postaviti ih na Yammer. Plakati mogu biti izrađeni od papira, starih novina i slično te postavljeni u hodu škole.

Od snimki plakata napravite kratki video klip i postavite ga na internetskoj stranici škole i na Facebook stranici školskog volonterskog kluba. Video klip i fotografije plakata pošaljite u lokalne medije kao primjer doprinosa škole u informiranju zajednice o ciljevima održivog razvoja.

Kako iskoristiti ostatke hrane na zanimljiv i praktičan način i spriječiti bacanje?

1. Ne bacaj ljuške od jajeta!
Kada doma koristimo jaja onda ljuške osušimo i sameljemo te ih koristimo kao gnojivo u vrtu, prirodnu hranu za cvijeće te psu u hrani dajemo kao izvor kalcija.
2. Ne bacaj pire krumpir!
Ako za ručak imamo pire koji ne pojedemo od njega zamijesimo njoke ili knedle (ovisi koliko ga ima)...čak i kad je krumpira za 10 njoki. Njoke/knedle smrznemo i onda u kištri čekaju neki drugi ručak.
3. Moji roditelji imaju vrtu na selu (iako živimo u stanu). Povrće i voće kako dozrijeva tako do njega rade zimnicu kako se ništa ne bi bacilo, a kako bismo uštedjeli novac na kupnju namirnica koje su špricane i skupe.
4. Ako od ručka ostane varivo (što se rijetko događa) mama ga zamrzne za neki drugi ručak ili peso ima gozbu taj dan.
5. Ne bacaj koštice/sjemenke
Kako imamo vrt tako sjemenke koje ostanu sušimo i sadimo na proljeće. Ne kupujemo svake godine ništa bacamo (osim ako se baš ne mogu iskoristiti).
6. Kupujemo jednom tjedno ili jednom u dva tjedna (to su manje kupnje). U frižideru nema previše namirnica pa te to natjera da smišljaš zanimljive i inovativne obroke kako bi se sve iskoristilo.
Npr. ako imaš doma mrkvu, luk i malo paprike... nasjecka kuhaj tjesteninu i imaš fini ručak.
7. Ne otvaraj puno pekmeza od jednom
Kako jedemo samo domaće pekmeze oni se kvare brže od kupovnih, zato imamo otvoren jedan najviše dva pekmeza.
8. Hranu koja nije smrznuta ili u hladnjaku čuvamo u staklenim posudama jer tako dulje traju i ne kvare se toliko kao kad su u plastici.

October 28 at 11:56 AM - Edited

Evo i recepta za savršene kuhare, makar i od "prve" :) Domaće jabuke ne mogu stajati, pa ih obično ribamo i stavljamo u zamrzivač, gdje gube svojstva i dobivaju mirise druge hrane. Postoji jedna jednostavnija metoda: kratko pripreme ribane jabuke, uz dodatak šećera, cimeta, možda i malo vanilije ili ruma za aromu, staklenke se prokuhaju ili isperu alkoholom, te vruću smjesu stavljate u nju, skoro do vrha, zatvorite i okrenete naopako, da se ohladi. Tako pasteurizirane jabuke uvijek su spremne za jelo ili za sljedeći recept: Štrudla od jabuke i krekera: Na gotove kore naneseš smjesu iz staklenke (u debljem sloju na jednu četvrtinu ili rasporedi tanko po tjestu), zarolaj i stavi u posudu za pečenje. Možete tijesto premazati uljem prije nego stavite smjesu ili kad sve napravite, preko cijele štrudle bogato premazati domaćim vrhjem. Staviti peći i paziti da ne zagori. :) Trenirate vaši roditelji svojim coolnarskim umijećem i javite kako je ispalol :)
Od jabuka se može napraviti i zdrav čips, ako ih tanko narežete (kao ove glijve u teglu na slici) i osušite u rolu dok ne budu hrskave. - collapse

Plan radionice

- Naziv:** **Zaustavimo uništavanje šuma!**
- Tema:** 15. Očuvanje života na kopnu
4. Kvalitetno obrazovanje
13. Odgovor na klimatske promjene
- Vrijeme:** 80 minuta
- Uzrast:** 15+ godina
- Veličina grupe:** 5 – 15 sudionika
- Ciljevi:** Potaknuti sudionike na razmišljanje kako spriječiti uništavanje šuma te ukazati na važnost pošumljavanja kada je šteta već počinjena.
- Metode:**
- Presentacija sa statističkim podacima o uništavanju šuma i dobrobitima pošumljavanja te s karakteristikama najčešćih kućnih biljaka
  - Grupna rasprava
  - Individuini rad
- Materijal i oprema:**
- Za online radionicu:**
- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
  - Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
  - Papir i olovka
  - Mobitel s kamerom
  - Po potrebi Canva i/ili Piktochart
  - Poveznica na online evaluacijski upitnik
- Za radionicu uživo:**
- Prostorija s računalom i projektorom te pristupom internetu
  - Stolice postavljene u krug
  - Papiri i olovke/flomasteri
  - Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice (5 minuta)
2. Uvesti sudionike u temu koristeći metodu oluje ideja. Sudionici odgovaraju na svako pitanje zasebno bez puno razmišljanja. Voditelj/ica ne ispravlja sudionike. Pitanja: Koje su posljedice uništavanja šuma?, Što je pošumljavanje?, Što mislite o pošumljavanju?, Jeste li ikada pošumljavali? (10 minuta)

3. Voditelj/ica ulazi dublje u temu putem prezentacije s podacima o posljedicama nekontrolirane sječe šuma, statistike vezane za sječu šuma u Republici Hrvatskoj te pošumljavanju kao jednom od odgovora na smanjenje šuma. (10 minuta)
4. Pitati sudionike jesu li saznali što novo te dati priliku za komentare na predstavljeni sadržaj. (5 minuta)
5. Voditelj/ica kaže da je svaki doprinos važan čak i uzgajanje sobnih biljki, što može svatko od nas. Predstavlja plakate s osobinama i načinu brige 6 korisnih sobnih biljki: aloe vera, sukulenti, biljka panda, mirni ljiljan, svekrvin jezik i zamija. (10 minuta)
6. Sudionici biraju jedan od dva ponuđena zadatka koja rade samostalno: (15 minuta)
  - a) smislite poruke/slogane kojima ćete potaknuti ljude da ne uništavaju šumu nego da pošumljavaju (može biti plakat, fotografija, crtež i slično),
  - b) fotografirajte svoju biljku i napišite neke zanimljivosti o njoj.
7. Sudionici predstave svoje uratke na način da ih postave po učionici te ih svi pogledaju. U slučaju online radionice, sudionici kratko pokažu svoje uratke dijeljenjem ekrana. (10 minuta; ovisno o veličini grupe).

Bonus zadatak: učenike se može pozvati da nakon radionice zasade biljku po izboru, fotografiraju ju i napišu zanimljivosti o toj biljci, a svoje uratke podijele s ostalima na slijedećem susretu.

Zatvaranje: Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija: Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja. Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente.

Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Nakon rasprave, potaknuti sudionike da predlože volontersku akciju kojom bi se moglo doprinijeti osvještavanja mladih, ali i zajednice o važnosti očuvanja šuma. Osmislite korake akcije, podijelite zadatke i krenite u akciju :)

Zapažanja voditelja:

Ukoliko radionicu želite održati tijekom jednog školskog sata, možete ju podijeliti na dvije radionice, odnosno na dva školska sata. Prva radionica može završiti nakon podjele individualnih zadataka, a predstavljanje uradaka učenika i završnu raspravu održati na drugoj radionici.

Radionicu osmislila i provela: Mia Hrgarek

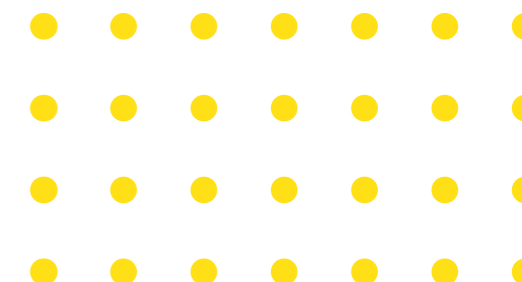
Mentor/i: Prof. likovne umjetnosti Marijana Milas i prof. biologije Boris Majić

Radionicu uredila: Paula Raužan

Izvor/i: Koristite aktualne podatke s relevantnih stranica državnih i međunarodnih organizacija koje se bave očuvanjem šuma i klimatskim promjenama te Državnog zavoda za statistiku.

Prilozi: /

Naziv škole: Gimnazija Sisak

Volonterska akcija nakon radionice

Treća volonterska akcija usmjerila se na važnost pošumljavanja.

Učenici su uz podršku nastavnika organizirali volontersku akciju pod nazivom „**Pošumljavanje Gimnazije**“ kako bi povećali informiranost učenika, zaposlenika i posjetitelja škole o dobrobiti biljaka. Kupljeno je 6 većih biljaka čije su karakteristike kroz plakat predstavljene učenicima koji nisu članovi školskog volonterskog kluba. Učenici su pronašli mjesto u školi koje najbolje odgovara pojedinoj biljci obzirom na njezine potrebe za rast na koje su ih postavili. Izrađene kartice s osnovnim obilježjima biljaka koje su postavljene u lončanice.

“AKO RAZMIŠLJATE GODINU DANA UNAPRIJED,
POSADITE SJEME. AKO RAZMIŠLJATE STOTINU
GODINA UNAPRIJED, POSADITE DRVO.”

KINESKI PJESNIK, 500.G.
PRIJE NOVE ERE

ZADATAK:

SMISLITE PORUKE (SLOGANE)
KOJIMA ĆETE SPRIJEČITI
UNIŠTAVANJE ŠUMA I
INSPIRIRATI LJUDE DA
POŠUMLJAVAJU I DA SE BOLJE
ODNOSE PREMA OKOLIŠU. (
mogu biti crteži, plakati
fotografije...)

- UMJESTO DA UNIŠTAVAMO ŠUMU, BOLJE
BI BILO DA
POŠUMLJAVAMO. POŠUMLJAVANJE JE
UMJETNO PODIZANJE ŠUMA SADNOM
SADNICA ILI SJETVOM SJEMENA NA
POVRŠINAMA, KOJE SU DUGI NIZ GODINA
BILE BEZ ŠUME.

Plan radionice

- Naziv:** Zdrava hrana – izrada Dnevnika zdrave prehrane
- Tema:** 2. Svijet bez gladi
- Vrijeme:** 50 minuta
- Uzrast:** 15+ godina
- Veličina grupe:** 5 – 20 sudionika
- Ciljevi:**
- Potaknuti raspravu o važnosti zdrave ishrane za ljudsko zdravlje
  - Potaknuti razmišljanje o strategijama održive poljoprivrede na globalnoj razini.
- Metode:**
- Presentacija o zdravoj prehrani, aditivima u hrani i poljoprivrednim mjerama Europske unije
  - Rad u malim grupama
  - Rasprava
- Materijal i oprema:**
- Prostorija s računalom i projektorom te pristupom internetu
  - Stolice postavljene u krug
  - Flip chart papiri, markeri, tapetarska traka
  - Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice. (5 minuta)
2. Uvesti sudionike u temu putem prezentacije sa službenim podacima o namirnicama koje su zdrave za ljudsko zdravlje, informacijama o aditivima koje se koriste u ljudskoj prehrani i njihovim štetnostima te kako ih prepoznati na deklaracijama prehrambenih proizvoda, osobito kroz primjere namirnica koje svakodnevno koristimo. Povezati s poljoprivrednim politikama Europske unije, a osobito s mjerama usmjerenima ka zdravoj školskoj prehrani. (10 minuta)
3. Podijeliti sudionike u 3 grupe te im podijeliti zadatke. Prva grupa treba pronaći podatke o održivom razvoju u kontekstu zdrave prehrane. Druga grupa treba pronaći dodatne podatke o zdravoj prehrani, a treća grupa dodatne podatke o aditivima u hrani. Objasniti sudionicima da će se pronađene informacije koristiti za izradu osobnog Dnevnika zdrave prehrane. Grupni rad traje 10 minuta, nakon čega predstavljaju pronađene informacije ostatku sudionika uz vođena pitanja voditelja/ice radionice. (10 minuta). Ukupno 20 minuta.

Pitanja za grupnu raspravu:

- Što ste novo saznali? Jeste li saznali nešto što vas je iznenadilo?
- Na koji ste način tražili informacije?
- Kako je tekla komunikacija u grupi?

Zatvaranje:

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja. Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente. Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Zapažanja voditelja:

U slučaju većeg broja sudionika, mogu se podijeliti u više grupa, pa primjerice po dvije grupe imaju isti zadatak. Kako bi racionalno iskoristili vrijeme, nema potrebe da svaka grupa s istim zadatkom predstavlja svoj rad. Jedna grupa predstavi svoj rad, a druga grupa s istim zadatkom dopuni rad prve grupe s podacima koje prva grupa nema.

Radionicu osmislile i provele:

Sara Špoljar i Anja Solomun

Mentor/i:

Branka Ljepoja, prof. i dipl. bibl.

Radionicu uredila:

Paula Raužan

Izvor/i:

Udruga za demokratsko društvo (2021.), Savjetovalište o e-brojevima, [pristupljeno 1. lipnja, 2021.]

Jašić, M. (2009.), Aditivi u hrani, [online], dostupno na: <https://www.tehnologijahrane.com/enciklopedija/aditivi-hrani> [1. lipnja 2021.]

Prilozi:

/

Naziv škole:

Srednja škola „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica

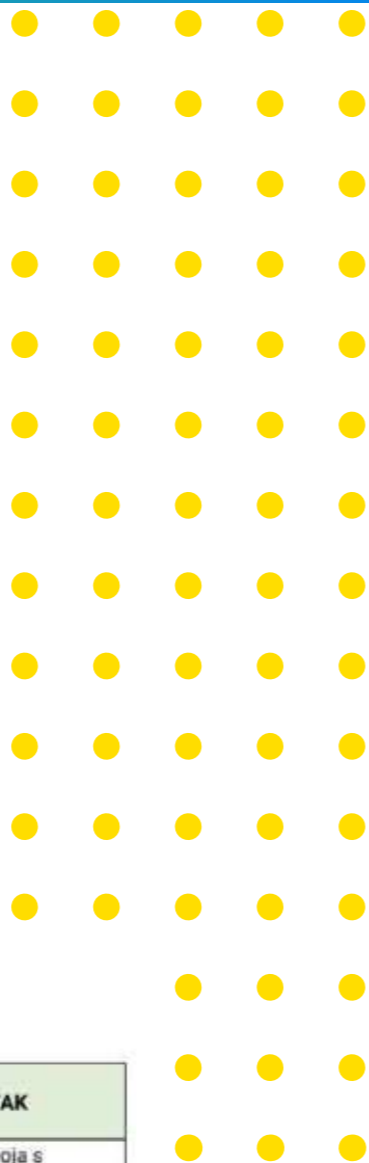
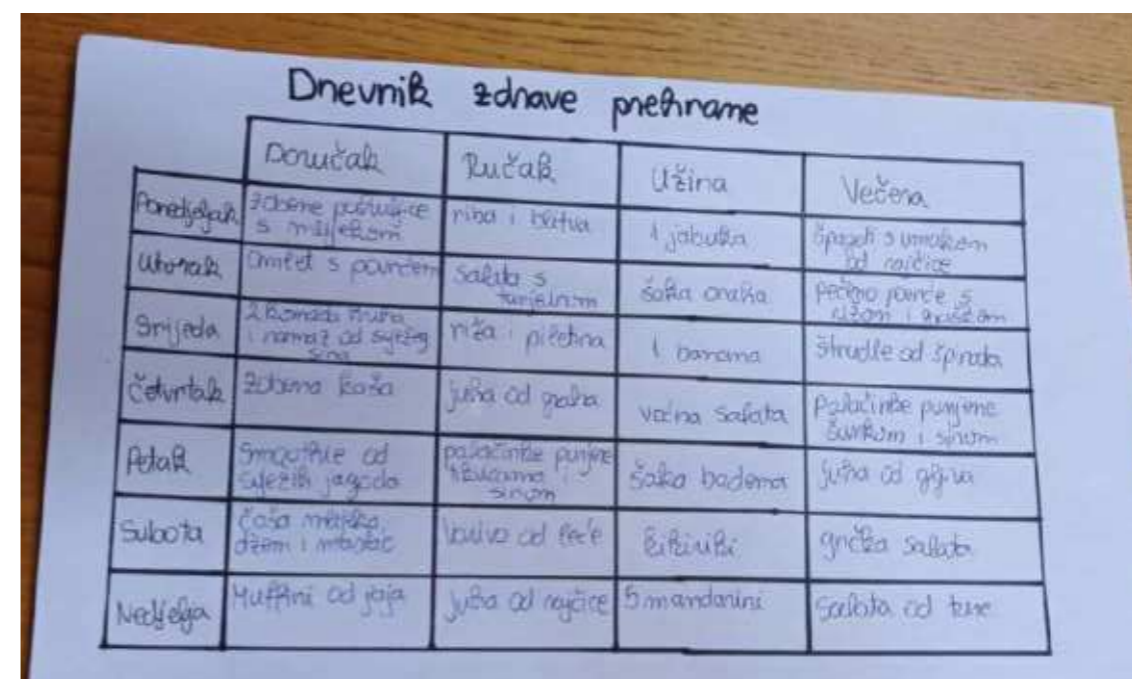
Volonterska akcija nakon radionice

Nakon radionice, učenici su naučeno primijenili na način da su se tjedan dana hranili zdravim namjericama o čemu su vodili Dnevnik zdrave prehrane. Nakon tjedna zdrave prehrane, usporedili su svoje Dnevnik i raspravili o tome na koji način ubuduće mogu što više zdravih namirnica uvrstiti u svoj svakodnevni jelovnik te na koji način utjecati na promjenu prehrambenih navika u svojim obiteljima.

Učenici su pokrenuli akciju prikupljanja suhih, zdravih namirnica za građane u potrebi u svom gradu. Prikupljene namirnice su dostavili u školsku knjižnicu te ih zatim odnijeli u lokalno društvo Crvenog križa za daljnju distribuciju.

DNEVNIK ZDRAVE PREHRANE

	PONEDJELJAK	UTORAK	SRIJEDA	ČETVRTAK	PETAK
DORUČAK	Zobene pahuljice s bananom	Palenta sa svježim sirom	Omlet od povrća	Ražen kruh s purećom šunkom	Kvinoja s voćem
MEĐUOBROK	Proteinski mliječni napitak	Ananas	Protein skyr	Jabuka	Jogurt s chia sjemenkama
RUČAK	Piletina na meksički način	Pureća prsa sa salatam	Varivo s povrćem	Musaka od poriluka	Oslić s krumpirom i pireom od graška
MEĐUOBROK	Bademi	Sušeno voće	Kivi	Proteinski puding	Rižini krekeri s maslacem od kikirikija
VEČERA	Rolice sa šunkom i sirnim namazom	Zapečene tikvice sa sirom	Pita zeljanica i jogurt	Salata s kvinojom	Salata s tunjevinom i feta sirom

Plan radionice

- Naziv:** Recikliranje
- Tema:** 12. Održiva potrošnja i proizvodnja
- Vrijeme:** 60 minuta
- Uzrast:** 15+ godina
- Veličina grupe:** 10 – 15 sudionika
- Ciljevi:**
- Osvijestiti sudionike o količini otpada kojeg proizvodimo u kućanstvu i njegovom negativom utjecaju na globalnoj razini
  - Potaknuti sudionike na usvajanje koncepta recikliranja u svakodnevnom životu.
- Metode:**
- Prezentacija o kućanskom otpadu i recikliranju
  - Rad u malim grupama
  - Rasprava
  - Plakat
- Materijal i oprema:**
- Prostorija s računalom i projektorom te pristupom internetu
  - Stolice postavljene u krug
  - Hamer papir, stare novine, špaga, markeri, flomasteri, ljepilo
  - Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice. (5 minuta)

Uvesti sudionike u temu putem prezentacije sa službenim podacima o kućanskom otpadu i načinima smanjenja istoga, prijedlozima za ponovno korištenje korisnog otpada te s poveznicama na kojima se mogu pronaći više informacija. (10 minuta)

2. Podijeliti sudionike u 2 grupe te im podijeliti zadatke. Prva grupa treba pronaći podatke o održivom razvoju u kontekstu smanjenja otpada. Druga grupa treba pronaći dodatne podatke o recikliranju korisnog otpada iz kućanstva. Grupni rad traje 10 minuta, nakon čega predstavljaju pronađene informacije ostatku sudionika (10 minuta). Ukupno 20 minuta.
3. Sudionici zajednički izrađuju edukativni plakat o održivom razvoju i recikliranju, koristeći pronađene informacije. Sami dogovore sadržaj plakata, način rada i zadatke svakog sudionika u izradi plakata. Za izradu plakata koriste hamer papir, stare novine, špagu, markere, flomastere, ljepilo i slično. (20 minuta). Izrađeni plakat postaviti u holu škole ili na sličnom vidljivom mjestu.

- Zatvaranje:** Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)
- Evaluacija:** Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja. Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente. Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Zapažanja voditelja:

Ukoliko ima više sudionika, u četvrtom koraku ih se može podijeliti na dvije grupe, tako da svaka grupa izrađuje svoj plakat.

Radionicu osmislila i provela:

Leona Bužimkić

Mentor/i:

Mirela Majstorović, prof.

Radionicu uredila:

Paula Raužan

Izvor/i:

Bakas, I. (2019.), Prevention is crucial to tackling plastic waste crisis, bilten Europske agencije za okoliš br. 02/2019 iz lipnja 2019.

Dostupno na:

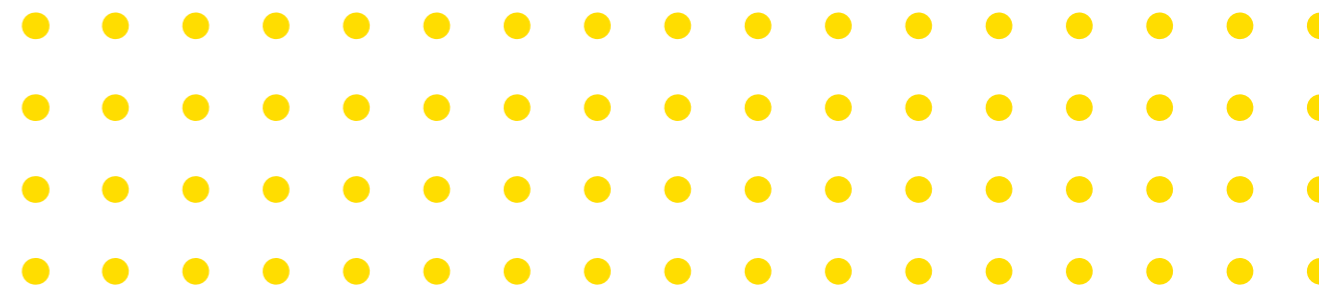
<http://createsend.com/t/d-F740CCA2CAF5DF1D2540EF23F30FEDED> [1. lipnja 2021.]

Prilozi:

/

Naziv škole:

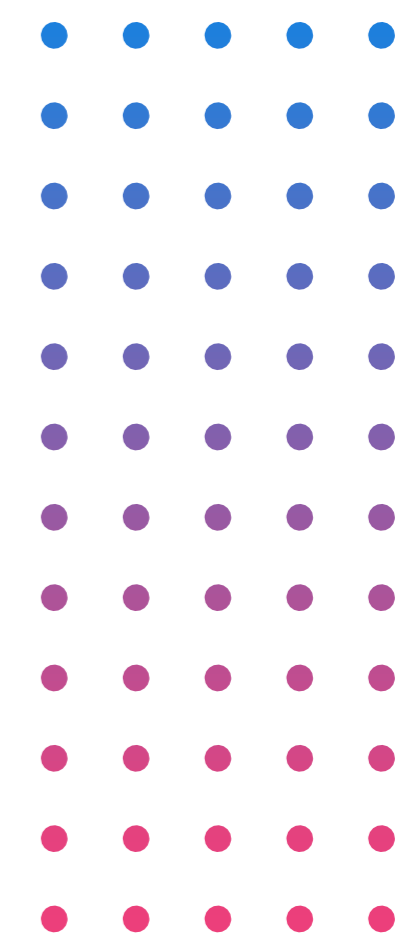
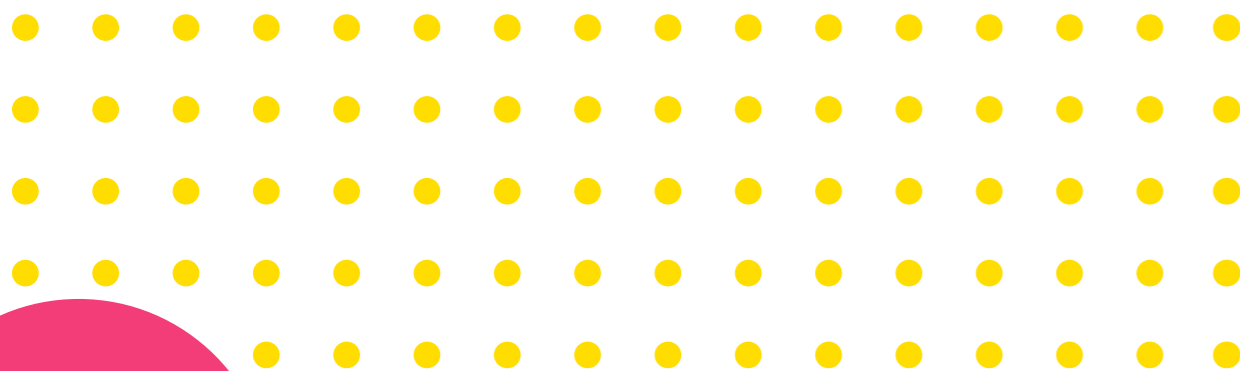
Srednja škola „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica

Volonterska akcija nakon radionice

Učenici su izradili stalke za olovke koristeći korištene staklenke, a ukasili su ih bojama za staklo i drugim materijalima po izboru. Reciklirane teglice, sada stalci za olovke, postavljeni su u školsku knjižnicu, školske urede i razrede te je svako od učenika napravio i vlastiti stalak za olovke.

Plan radionice

- Naziv:** Svijet poduzetnika
- Tema:** 4. Kvalitetno obrazovanje
- Vrijeme:** 60 minuta
- Uzrast:** 15 – 18 godina
- Veličina grupe:** 5 – 12 sudionika
- Ciljevi:**
- Osvijestiti sudionike o poduzetničkim vještinama koje stječu u formalnom obrazovanju
  - Informirati sudionike o različitim oblicima poduzetnika
- Metode:**
- Rasprava
  - Individualni rad
- Materijal i oprema:**
- Stolice postavljene u krug
  - Post-it papiri, olovke

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice. (5 minuta)
2. Zamoliti sudionike da izaberu jednu osobu koja će predstavljati poduzetnika. Izabrana osoba sjedne na odvojeni stolac. Sudionicima se da uputa da razmisle koje su to osobine i vještine koje bi trebala imati osoba koja je uspješan poduzetnik te da ih napišu na post-it papire (jedna osobina/vještina na jedna papir). Post-it papire zatim zalijepe na osobu koja predstavlja poduzetnika (5 minuta).
3. Pitati sudionike zašto su izabrali baš tu osobu da predstavlja poduzetnika te ima li izabrana osoba neke od osobina i vještina koje su napisali na papiriće. Voditelj/ica uzima post-it papire s napisanim osobinama/vještinama i usmjerava raspravu sa sudionicima na način da razgovaraju o značenju napisanih osobina i vještina, njihovoj važnosti za uspjeh poduzetničkog pothvata te ih potiče da daju primjere (ako ih prepoznaju) kojima se potiče razvoj navedenih osobina i vještina kroz formalno obrazovanje (15 minuta).
4. Voditelj/ica nastavlja raspravu pitajući sudionike da nabroje lokalna poduzeća koja poznaju te da navedu po čemu ih smatraju uspješnima. Pitati sudionike znaju li koji sve oblici poduzetništva postoje? Kako su saznali za različite oblike poduzetništva? Voditelj/ica daje kratki pregled različitih oblika poduzetništva: obrt, trgovačko društvo, zadruga, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG), slobodno zanimanje, udruge, domaća radinost (15 minuta). Ukupno 35 minuta..

Zatvaranje:

Voditelj/ica pita sudionike jesu li razmišljali da se nakon školovanja upuste u poduzetništvo? Kakva vrsta podrške bi im trebala? Jesu li upoznati s društvenom mrežom LinkedIn? Koliko formalno obrazovanje doprinosi razvoju poduzetničke kulture kod mladih?

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (15 minuta)

Evalvacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja.

Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente.

Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Zapažanja voditelja:

Ukoliko se sudionici ne poznaju, nakon uvoda, potrebno je napraviti krug upoznavanja prilikom kojeg sudionici kažu svoje ime te kratko pojasne svoje viđenje poduzetništva. Upoznavanje može pomoći oko odabira osobe koja će u vježbi predstavljati poduzetnika.

Potrebno je usmjeravanje sudionika da osvijeste osobine i karakteristike uspješnih poduzetnika, kao što su primjerice: ambicija, ulaganje, samopouzdanje, toleriranje rizika, upravljanje stresom, vodstvo, komunikacijske vještine, slušanje, pregovaranje, kreativnost, načini rješavanja problema, prepoznavanje prilika, postavljanje ciljeva, planiranje i organiziranje te donošenje odluka.

Radionicu osmislila i provela:

Kristina Ruf

Mentor/i:

Branka Ljepoja, prof. i dipl. bibl.

Radionicu uredila:

Paula Raužan

Izvor/i:

Marketing (2021.), Kako otvoriti paušalni obrt uz mjere uz mjere samozapošljavanja?, [Internet], dostupno na: <https://www.marketing.hr/kako-otvoriti-pausalni-obrt-uz-mjere-samozaposljavanja/>, [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Prilozi:

/

Naziv škole:

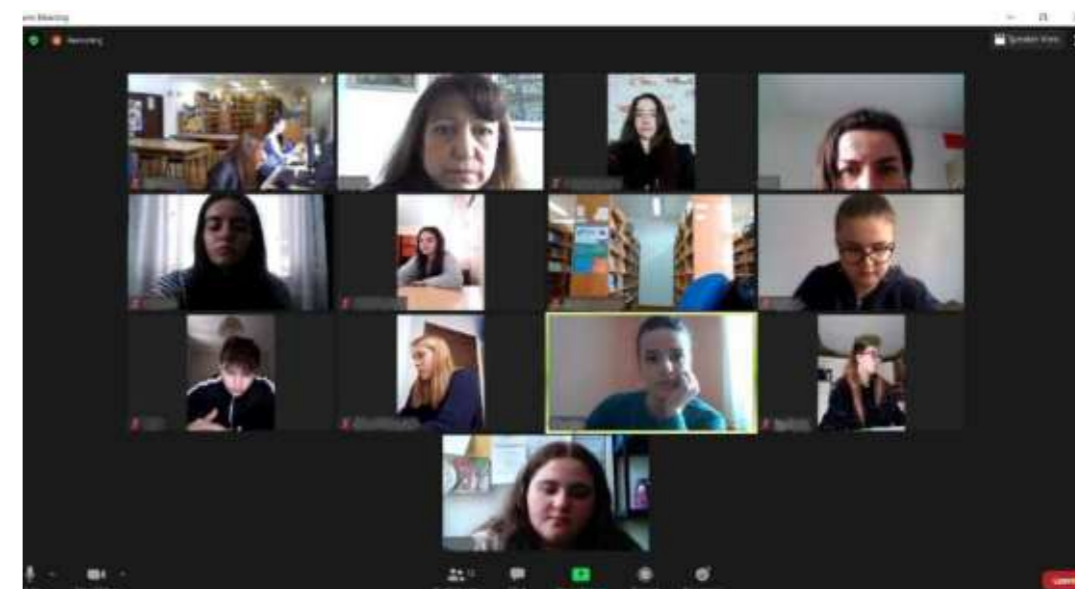
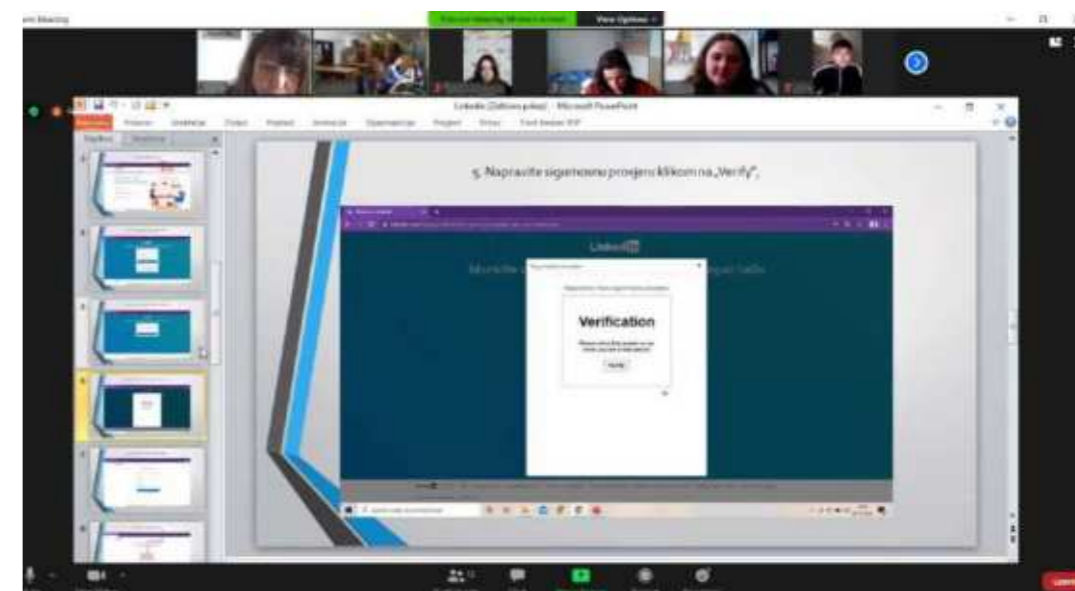
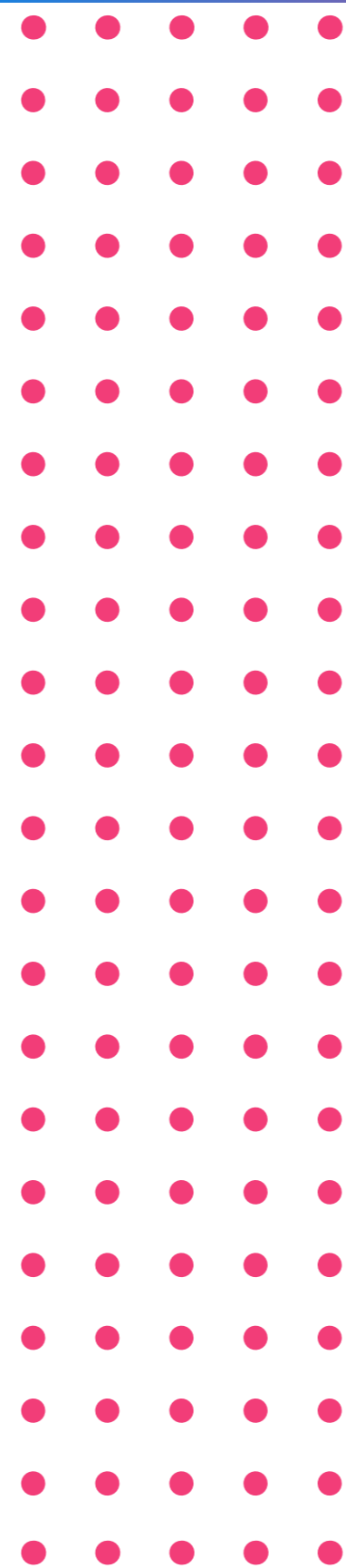
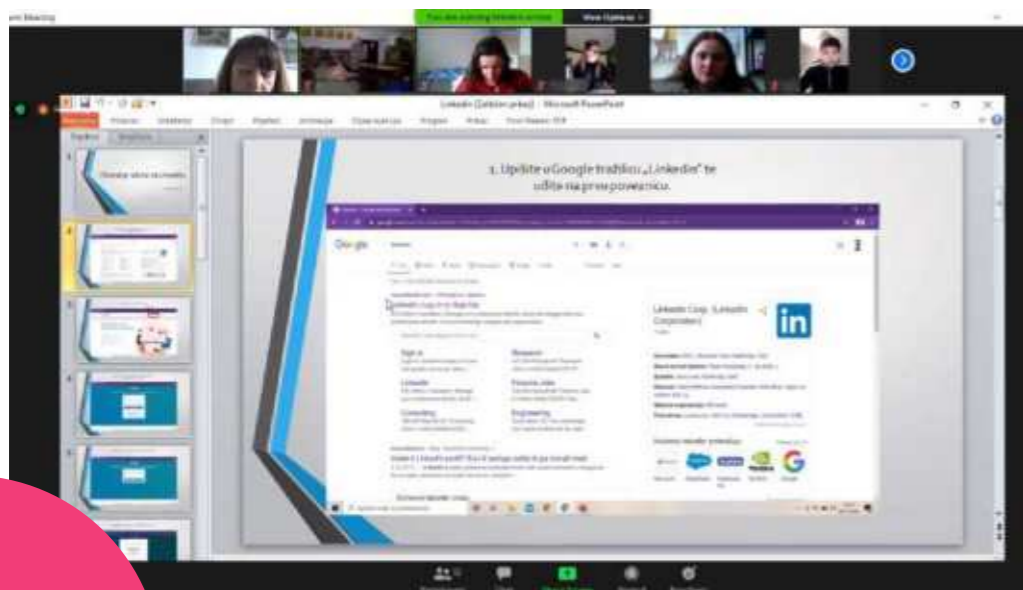
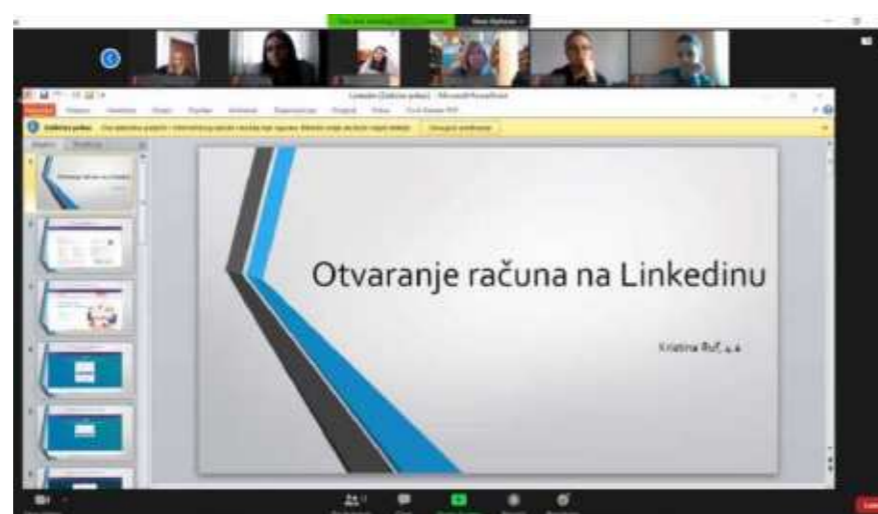
Srednja škola „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica

Volonterska akcija nakon radionice

Šesta volonterska akcija usmjerila se na konkurentnost na tržištu rada i predstavljanje potencijalnim poslodavcima.

Inspirirani novim znanjima tijekom radionice o poduzetništvu, učenici su zaključili da im je potrebna pomoć oko predstavljanja potencijalnom poslodavcima obzirom da su pri kraju svog srednjoškolskog obrazovanja. Jedan od načina da budu konkurentniji na tržištu rada je i predstavljanje na društvenoj mreži LinkedIn. Okupili su se online te su uz pomoć kolegice iz škole, zajedno izrađivali LinkedIn profile, pomažući i savjetujući jedni druge.

Plan radionice

Naziv: **Tko će dobiti posao?**

Tema: 5. Rodna ravnopravnost

Vrijeme: 80 minuta / 2 radionice po 40 minuta

Uzrast: 14 – 18 godina

Veličina grupe: do 20 sudionika

Ciljevi:

- Potaknuti raspravu o ravnopravnosti spolova kao temeljnom ljudskom pravu
- Potaknuti raspravu o diskriminaciji pri zapošljavanju ili odabiru zanimanja

Metode:

- Igranje uloga
- Debata
- Grupna rasprava

Materijal i oprema:

Za online radionicu:

- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
- Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
- Pripremljeni tekst s ulogama
- Poveznica na online evaluacijski upitnik

Za radionicu uživo:

- Prostorija s računalom i projektorom
- Stolice postavljene u krug
- Papiri i olovke
- Listići s opisanim ulogama
- Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice bez odavanja zadataka (5 minuta)
2. Objasniti da ćemo simulirati razgovor za posao na kojem je jedna muška osoba poslodavac, druga muška osoba i ženska osoba kandidati za posao koji dolaze na razgovora za posao kod poslodavca. Zamoliti jednu žensku i dvije muške osobe da sudjeluju u vježbi – potaknuti da se sami jave.
3. Sve tri osobe dobiju papir s opisom svoje uloge čiji sadržaj ne dijele s ostalima. Ostali sudionici su promatrači koji u tišini bilježe svoja zapažanja razgovora za posao – je li poslodavac ravnopravno tretira oba kandidata te koji je kandidat kvalificiraniji za posao.
4. Poslodavac obavlja razgovor sa svakim od kandidata (do najviše 5 minuta/osobi). Nakon obavljenih intervjua, obznanjuje da posao dobiva muški kandidat. (2. - 4. korak 20 minuta)
5. Sudionike podijeliti u 2 grupe (primjerice brojenjem 1, 2, 1, 2, itd.). zadatak jedne grupe je osmisliti zastupanje ženske kandidatkinje za posao, a druge grupe obraniti izbor muškog kandidata za posao. Za svoj

zadatak grupe koriste zapažanja promatrača. Grupe imaju 10-tak minuta za pripremu nakon čega kreće debata koju facilitira voditelj/ica radionice. Objasniti da se argumenti svake grupe trebaju slušati bez prekidanja i s uvažavanjem. Voditelj/ica naizmjenice daje riječ predstavniku/ci svake grupe. Debata traje do 15 minuta, ako se ranije ne iscrpe argumenti. Nakon debate, sudionici se vraćaju u zajednički krug. (25 minuta).

6. Potaknuti grupnu raspravu vodeći se predloženim pitanjima i smjernicama (15 minuta)

Pitanja za grupnu raspravu:

- Zamolite troje sudionika koji su igrali uloge da predstavite svoje uloge te kažu kako su se osjećali dok su sudjelovali u vježbi. Zatim krenite s pitanjima za cijelu grupu.
- Što mislite koji kandidat najbolje zadovoljava uvjete natječaja?
- Zbog čega je po vama posao dobio mladić?
- Jesu li sva pitanja poslodavca bila relevantna za obavljanje posla?
- Postoji li razlog zbog kojeg bi djevojka za isti posao imala manju plaću od mladića?
- Može li udaljenost od radnog mjesta biti prepreka za obavljanje posla, osobito kod žena?
- Postoji li razlika kod odabira zanimanja za muškarce i žene?
- Jesu li neka zanimanja primarno ženska, a neka primarno muška?
- Kako vam se čini situacija u našoj školi?
- Upisuju li učenici podjednako sva zanimanja neovisno o spolu?
- Koliko je muških, a koliko ženskih učenika u vašim razredima? Što iz toga zaključujete?

Zatvaranje: Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija: Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja. Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente. Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Nakon radionice, potaknuti sudionike da predlože volontersku akciju kojim bi se doprinijelo podizanju svijesti o ravnopravnosti spolova, osobito u kontekstu izbora budućeg zanimanja. Osmislite korake akcije, podijelite zadatke i krenite u akciju :)

Zapažanja voditelja:

Tijekom igre uloga ne uključivati se u objašnjavanje događanja već poticati na razmišljanje i raspravu po završetku.

Ukoliko radionicu želite održati tijekom jednog školskog sata, možete ju podijeliti na dvije radionice, odnosno na dva školska sata. Prva radionica može biti igranje uloga i manja rasprava o razlozima dobivanja posla od strane muškog kandidata, a druga radionica može biti debata između dvije grupe i šira rasprava odabiru zanimanja.

Radionicu osmislile i provele: Marijeta Jurić i Marina Kremenjaš

Mentor/i: Branka Ljepoja, prof. i Mirela Majstorović, prof.

Radionicu uredila: Paula Raužan

Izvor/i: Za pripremu radionice informirajte se o trenutnom stanju u kontekstu zapošljavanja i rodne ravnopravnosti. Izvore relevantnih informacija možete pronaći na mrežnim stranicama Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, udruge CESI, Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu te Europske komisije (The gender pay gap situation in the EU)

Prilozi: Listići s opisima uloga

Naziv škole: Srednja škola „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica

PRILOG

Radionica

Opis uloga

Ti si mladić od 24 godine koji se prijavio za posao vatrogasca u vatrogasnoj postaji udaljenoj 40 minuta vožnje automobilom od mjesta gdje živiš. Između mjesta gdje živiš i posla nema javnog prijevoza. Nemaš prijašnja iskustva povezana s vatrogastvom niti si siguran što taj posao obuhvaća, ali si se odlučio prijaviti na ovaj natječaj za posao jer si nezaposlen. Planiraš vjenčanje i volio bi imati veliku obitelj. Ne voliš se baviti sportom, a osobito ti je mrska teretana. Ideš u školu vožnje i uskoro ćeš polagati vozački ispit.

Na kraju razgovora za posao pitaš kolika bi ti bila plaća.

Ti si djevojka od 23 godine koja se prijavila za posao vatrogaskinje u vatrogasnoj postaji udaljenoj 40 minuta vožnje automobilom od mjesta gdje živiš. Udaljenost od posla ti nije problem jer si aktivna vozačica i posjeduješ vlastiti automobil. Zadnje četiri godine si aktivna u Dobrovoljnom vatrogasnom društvu i zato si se prijavila na natječaj za ovaj posao. U slobodno vrijeme redovito ideš u teretanu. Planiraš vjenčanje i voljela bi imati veliku obitelj.

Na kraju razgovora za posao pitaš kolika bi ti bila plaća.

Ti si poslodavac koji obavlja razgovore za posao s dvoje kandidata koji su se prijavili za posao vatrogasca_vatrogaskinje u vatrogasnoj postaji. Postavljaš ista pitanja oba kandidata. Tvoja uloga je postavljati pitanja na način da je iz načina na koja postavljаш pitanja i/ili govora tijela jasno da preferiraš muškog kandidata.

Razgovor se obavlja odvojeno sa svakim od kandidata. Prvo razgovaraš s muškim kandidatom, onda sa ženskom kandidatkinjom.

Na početku razgovora pozdraviti kandidata_kandidatkinju i ponuditi mu_joj da sjedne.

Pitanja za kandidate:

1. Koliko imate godina?
2. Imate li prijašnja iskustva u vatrogastvu?
3. Gdje živite?
4. Kako mislite dolaziti na posao obzirom da od vašeg mjesta do posla nema javnog prijevoza?
5. Bavite li se kakvim sportom? Kako održavate fizičku spremu?
6. Jeste li u braku? Planirate li imati djece i koliko?
7. Imate li vi kakvih pitanja za mene?

Kandidati će vas pitati kolika bi im bila plaća. Plaća koju nudite muškom kandidatu je 5.000,00 kn. Plaća koju nudite ženskoj kandidatkinji je 4.000,00 kn.

Nakon razgovora, pred cijelom grupom obznaniš da je za posao odabran muški kandidat.

Volonterska akcija nakon radionice

Sedma volonterska akcija usmjerila se na razbijanje predrasuda o tzv. „muškim“ i „ženskim“ zanimanjima.

Volonterska akcija usmjerila se na razbijanje predrasuda o tzv. „muškim“ i „ženskim“ zanimanjima. Učenci su uz podršku nastavnika osmislili scenarij i snimili trominutni film u kojem progovaraju o svom izboru zanimanja. U filmu „**Rodna ravnopravnost u odabiru srednje škole ili strukovnog zanimanja**“ učenice i učenici govore o razlozima odabira zanimanja te reakciji okoline na njihov odabir. Svoj odabir predstavljaju djevojke koje se školuju za šumarske tehničarke te mladići koji se školuju za krojače, oba zanimanja u kojima tradicionalno prevladava jedan spol. O odabiru zanimanja također pričaju učenici koji su upisali gimnazijski i ekonomski smjer. Film je objavljen na mrežnim stranicama škole te na Facebook stranici školskog volonterskog kluba. Osim razbijanja predrasuda o izboru pojedinih zanimanja prema spolu, filmom se promoviraju obrazovni programi škole što je korisno za učenike osnovnih škola koji tek trebaju izabrati svoje buduće zanimanje.

Plan radionice

- Naziv:** Partnerstvom protiv gladi
- Tema:** 1. Svijet bez siromaštva
17. Partnerstvom do ciljeva
- Vrijeme:** 60 minuta
- Uzrast:** 14+ godina
- Veličina grupe:** 5 – 20 sudionika
- Ciljevi:**
- Osvijestiti sudionike o problemu gladi u svijetu i Hrvatskoj
  - Upoznati sudionike s uzrocima siromaštva
  - Potaknuti raspravu o načinima zajedničkog djelovanja za ublažavanje siromaštva u vlastitoj sredini
- Metode:**
- Prezentacija
  - Grupna rasprava
  - Individualni rad
- Materijal i oprema:**
- Za online radionicu:**
- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
  - Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
  - Prezentacija
  - Kratke osobne priče o siromaštvu
  - Poveznica na online evaluacijski upitnik
- Za radionicu uživo:**
- Prostorija s računalom i projektorom
  - Stolice postavljene u krug
  - Kratke osobne priče o siromaštvu
  - Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice bez odavanja zadataka (5 minuta)
2. Napraviti uvod u temu siromaštva; dati opća saznanja i statističke podatke na temelju kojih bi se kasnije mogla voditi rasprava. (10 min)
3. Prikazati kratke osobne priče o siromaštvu i dati određeno vrijeme sudionicima da ih pročitaju i razmisle o uzrocima siromaštva osoba iz priča. Ako se radionica provodi uživo, podijeliti sudionicima kratke priče. (10 min)
4. Potaknuti grupnu raspravu vodeći se predloženim pitanjima i smjernicama. (20 minuta)

Pitanja i smjernice za grupnu raspravu:

- Koji je po vama uzrok siromaštva osoba iz kratkih priča?
- Po vašem mišljenju, kako se postaje siromašan?
- Koje su najčešće predrasude o siromašnim ljudima?
- Je li društvo odgovorno i u kojoj mjeri za siromaštvo pojedinca?
- Možete li navesti primjere društvene odgovornosti za siromaštvo u današnjoj Hrvatskoj, osobito za vrijeme pandemije COVID-a?
- Po vama, koji je razlog da postajemo sve siromašniji narod?
- Zbog čega je bitno iskorijeniti siromaštvo i kako nam u tome može pomoći 17. Cilj održivog razvoja?

Zatvaranje:

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja.

Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente. Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Nakon radionice, potaknuti sudionike da predlože volontersku akciju kojim bi se doprinijelo podizanju svijesti o zajedničkom djelovanju za smanjenje siromaštva i gladi. Osmislite korake akcije, podijelite zadatke i krenite u akciju

Zapažanja voditelja:

Statističke podatke i činjenice potkrijepiti primjerima iz stvarnog života kako bi tema bila bolje shvaćena.

Radionicu osmislile i provele:

Korina Pribičević i Lucija Lamza

Mentor/i:

Marijana Milas, prof. likovne umjetnosti.

Radionicu uredila:

Paula Raužan

Izvor/i:

Svjetska banka (2021.), [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]
Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2021.), [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]
United Nations, (2021.), The Sustainable Development Goals, [Internet], dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/> [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]
Udruga Bioteka (2021.), LORA – laboratorij održivog razvoja, [Internet], dostupno na: <https://lora.bioteka.hr/> [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Prilozi:

Kratke osobne priče o siromaštvu (fotografija)

Naziv škole:

Gimnazija Sisak

Volonterska akcija nakon radionice

Osma volonterska akcija usmjerila se na ideju zajedničkog djelovanja za smanjenje siromaštva i gladi.

Vodeći se idejom zajedničkog djelovanja za smanjenje siromaštva i gladi, učenici su zajedno s vjeroučiteljicom i Caritasom Sisačke biskupije osmislili **humanitarnu Božićnu volontersku akciju**. Cilj akcije je bio prikupiti nekvarljive prehrambene namirnice i/ili higijenske potrepštine za korisnike Caritasa Sisačke biskupije.

Poziv na uključenje u volontersku akciju s popisom potrebnih artikala i kratka prezentacija o siromaštvu u Hrvatskoj postavljeni su u virtualnu zbornicu, nakon čega su razrednici podijelili obavijest s učenicima, a sve kako bi se uključilo što više učenika škole. U prostoru škole je postavljena kutija za prikupljanje artikala. Učenici su svoj su čin darivanja popratili fotografijom koju su objavili na Yammeru. Na Facebook stranici školskog volonterskog kluba objavljen je poziv na uključenje u volontersku akciju, kao i fotografije učenika s prikupljenim namirnicama. Na taj način su informirani i motivirani roditelji da daju dodatnu podršku učenicima.

Artikli su prikupljeni tijekom deset dana, nakon čega su predstavnici Caritasa preuzeli prikupljeno u školi. Tijekom preuzimanja prikupljenih artikala, predstavnici Caritasa su objasnili učenicima način na koji Caritas skrbi o potrebitima te trenutnu situaciju na terenu.

RAZVOD – SAMOHRANO RODITELJSTVO

„Živjela sam dugo u lošem braku u kojem me suprug zlostavljao fizički i psihički. Nakon što više nisam mogla to trpjeti, odlučila sam se razvesti. Uzela sam sa sobom dijete, unajmila stan i našla posao. Kako mi je na početku novog života trebalo više novaca, podigla sam u banci kredit. Sad radim u trgovini, a subotom čistim stubište u jednoj zgradi. Unatoč tome, toliko malo zarađujem da jedva uspijevam platiti ratu kredita i režije. Strah me budućnosti i što će moje dijete sutra jesti. Lako za mene, ali za dijete me strah.“

RELATIVNO SIROMAŠTVO- NEDOSTATNO OBRAZOVANJE

„Dolazim iz siromašne obitelji. Moj je otac bio radnik na građevini, majka čistačica. Roditelji su uvijek govorili da imaju male plaće. Htjeli su naći drugi posao, ali oboje su imali završenu samo osnovnu školu. Imali smo dovoljno sredstava za jelo i igračke. Jedino nisam mogla ići na školske izlete i ljetovanje/zimovanje. Uvijek su me usmjeravali da završim fakultet kako ne bih ostala kao oni. Ali nije za to bilo novaca pa sam završila samo srednju školu. Sretna sam što sad radim, a želim da moje dijete završi fakultet.“

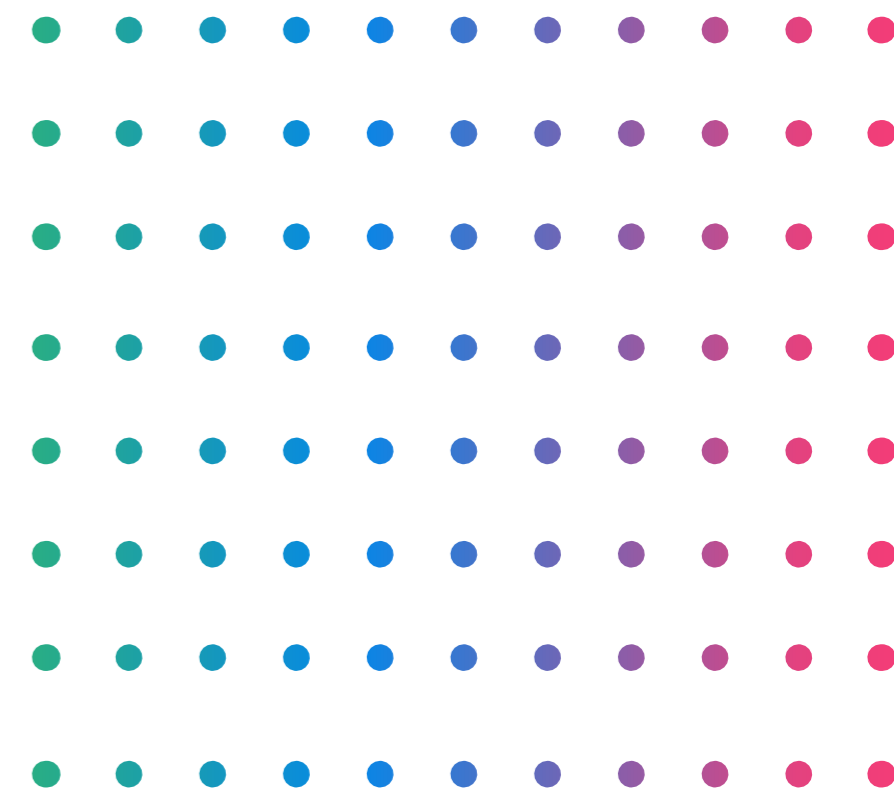
1

APSOLUTNO SIROMAŠTVO - ALKOHOLIZAM

„Provela sam djetinjstvo s gorkim okusom siromaštva – nije bilo dovoljno jela, hladan stan, bez čizama, bez novaca za školu. Sve je odlazilo zbog majčinog alkoholizma. Samo sam imala jednu lutku za igranje.“

SIROMAŠTVO UNATOČ POSLU (tzv. Skriveno siromaštvo) – NEDOVOLJNO PLAĆENI POSLOVI

Gđa L. našla je posao u trgovini kao pomoćna radnica. Zarađuje manje od onoga što joj je potrebno da podmiri mjesečne troškove za sebe i obitelj. Radni dan joj izgleda ovako: Budi se oko 3,30h ujutro i ide na bus koji je organiziralo poduzeće za koje radi. Da bi došla do stajališta busa, mora proći pola grada svojim motorčićem, bilo vani hladno ili toplo, jer tako rano ujutro nema drugih prometnih sredstava. Njena djeca zato moraju sama ustati, pripremiti se za školu i ići u nju. Taj je posao morala prihvatiti jer je novac od socijalne pomoći nije dostatan za nju i dijete.

Plan radionice

- Naziv:** **Snažne žene**
- Tema:** 5. Rodna ravnopravnost
- Vrijeme:** 45-50 minuta
- Uzrast:** 8+ godina
- Veličina grupe:** 4 – 24 sudionika
- Ciljevi:**
- Potaknuti raspravu o potrebi za komunikacijom i osvještavanju postignuća žena kroz povijest
- Metode:**
- Rad u malim grupama
  - Rasprava
- Materijal i oprema:**
- Za online radionicu:**
- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
  - Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
  - Poveznica na online evaluacijski upitnik
- Za radionicu uživo:**
- Stolice postavljene u krug
  - Ploča, krede, flip-chart papir, flomasteri
  - Evaluacijski upitnici
- Detaljan opis radionice:**
1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice bez odavanja zadataka (5 minuta)
  2. Podijeliti sudionike u dvije manje grupe i objasniti da imaju 3 minute za obaviti zadatak. Zadatak prve grupe je napisati imena 5 poznatih muškaraca iz povijesti i/ili sadašnjosti koji su znanstvenici, liječnici, političari, književnici i novinari. Zadatak druge grupe je napisati imena 5 poznatih žena iz povijesti i/ili sadašnjosti koje su znanstvenice, liječnice, političarke, književnice i novinarke.
  3. Predstavnici grupa pročitaju imena koja su napisali i objasne op čemu su navedene osobe poznate (10 minuta).
  4. Potaknuti grupnu raspravu vodeći se predloženim pitanjima i smjernicama (20 minuta)

Pitanja i smjernice za grupnu raspravu:

- Je li vaša grupa uspjela riješiti zadatak unutar 3 minute?
- Iz vaše perspektive, je li bilo jednako teško riješiti zadatak za obje grupe i pronaći tražene primjere? Ako da, zašto? Ako ne, zašto?
- Što ste radili da postignete rezultat? Što ste mogli napraviti drugačije?
- Mogu li muškarci i žene mogu jednako obavljati sve poslove? Ako da, zašto? Ako ne, zašto?
- Po vama, koliko je važno da ljudi osvijeste rodnu ravnopravnost?
- Na koji način bi o rodnoj ravnopravnosti razgovarali s učenicima u osnovnoj školi?

Zatvaranje:

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se sviđela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja.

Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente.

Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Nakon radionice, potaknuti sudionike da predlože volontersku akciju kojim bi se doprinijelo podizanju svijesti o zajedničkom djelovanju za smanjenje siromaštva i gladi. Osmislite korake akcije, podijelite zadatke i krenite u akciju :)

Zapažanja voditelja:

Ako pojedina grupa ne uspije ispuniti zadatak unutar 3 minute, o razlozima je dobro razgovarati tijekom grupne rasprave.

Vrijeme provedbe radionice može varirati ovisno o veličini grupe.

Radionicu osmislila i provela:

Leona Bužimkić

Mentor/i:

Branka Ljepoja, prof.

Radionicu uredila:

Paula Raužan

Izvor/i:

Amnesty International Hrvatske (2000.), Prvi koraci – Priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava, Zagreb

Prilozi:

/

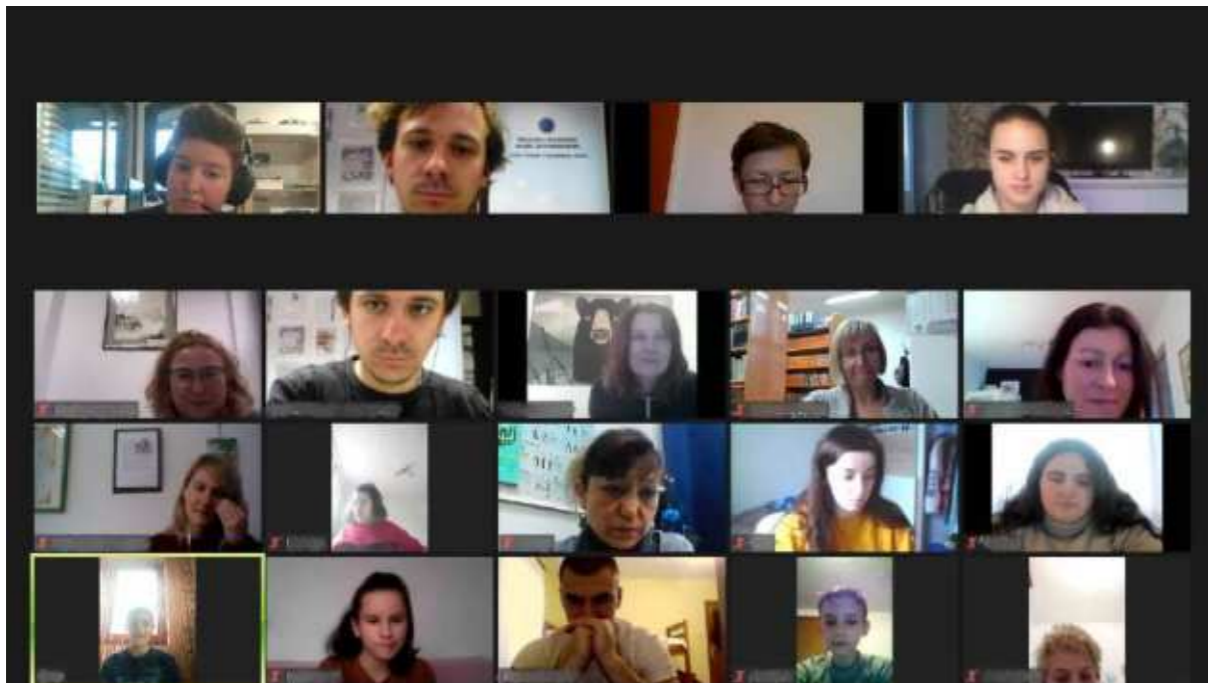
Naziv škole:

Srednja škola „Ivana Trnskoga“ Hrvatska Kostajnica

Volonterska akcija nakon radionice

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava (10.12.), volonteri školskog volonterskog kluba održali su dvije online volonterske akcije o rodnoj ravnopravnosti pod nazivom „**Snažne žene kroz povijest**“. Tema akcija bila su ženska prava kao temelj svakog demokratskog društva izgrađenog na načelu jednakosti i zabrane diskriminacije. Učenici srednje škole istražili su podatke o četiri snažne žene koje su ostavile traga u povijesti te pripremili prezentaciju razumljivu za učenike osnovnoškolskog uzrasta. Odabrali su Ivanu Brlić Mažuranić, Florence Nightingale, Ivanu Orleansku i Virginiju Wolf. Akcija je održana online putem tijekom koje su srednjoškolci istaknuli važnost navedenih snažnih žena za društvo, a osnovnoškolci su crtali svoj doživljaj pojedine žene. Crtež je poslužio kao podloga za raspravu među učenicima o korištenju vlastitih potencijala u ograničavajućem okruženju.

Plan radionice

Naziv:

Potresi

Tema:

- 17. Partnerstvom do ciljeva
- 2. Svijet bez gladi
- 4. Kvalitetno obrazovanje
- 3. Zdravlje i blagostanje
- 11. Održivi gradovi i zajednice

Vrijeme:

60 minuta

Uzrast:

14+ godina

Veličina grupe:

8 – 20 sudionika

Ciljevi:

- Informirati o znanstvenoj pozadini nastanka potresa i kako reagirati u slučaju potresa
- Osvijestiti problem povećanja siromaštva nakon potresa u Sisačko-moslavačkoj županiji
- Potaknuti mlade na volontiranje i pomoć žrtvama potresa kao način osobnog osnaživanja u kriznoj situaciji

Metode:

- Prezentacija
- Grupna rasprava
- Grupno planiranje

Materijal i oprema:

Za online radionicu:

- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
- Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
- Prezentacija
- Poveznica na online evaluacijski upitnik

Za radionicu uživo:

- Prostorija s računalom i projektorom
- Stolice postavljene u krug
- Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice bez odavanja zadataka (5 minuta)
2. Putem prezentacije uvesti sudionike u temu s informacijama: što je potres i kako nastaje, gdje su potresi najčešći i njihove karakteristike, kako

reagirati u slučaju potresa te posljedice potresa na stanovništvo koristeći podatke vezane uz potres koji je pogodio Sisačko-moslavačku županiju 29.12.2020. (10 min).

3. Voditelj/ica potiče grupnu raspravu putem pitanja: (15 minuta)

- a. Koje posljedice potresa primjećujete na vas i ljude koje poznajete?
- b. Mogu li navedene posljedice doprinijeti povećanju siromaštva ljudi u našoj Županiji? Na koji način?
- c. U kojoj mjeri volontiranje može ublažiti posljedice potresa?
- d. Na koji način mi kao učenici u školskom volonterskom klubu možemo pomoći stradalima u potresu; poznatima i nepoznatima?

4. Nastavno na zadnje pitanje, sudionici zajednički dogovaraju volontersku akciju podrške stradalima u potresu, a koju će detaljnije razraditi na sastanku školskog volonterskog kluba. (15 minuta)

Zatvaranje:

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja.

Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente.

Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Zapažanja voditelja:

Ako ima više od 8 sudionika, poželjno ih je podijeliti u manje grupe za grupnu raspravu i planiranje volonterske akcije. Svaka grupa treba predstaviti svoje zaključke i ideje te donijeti zajedničku odluku o volonterskoj akciji koju će provoditi. U tom slučaju će radionica trajati duže.

Radionicu treba prilagoditi kada se provodi sa sudionicima koji nisu u akutnoj krizi, kao što je bio slučaj s našim sudionicima.

Radionicu osmislila i provela:

Una Ibrahimagić

Mentor/i: Marijana Milas, prof. likovne umjetnosti

Radionicu uredila: Paula Raužan

Izvor/i: Pevec, E. (2001.), Potresi, Ekscentar, vol., br. 4, str. 72-75 [Online], dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/98904> [2. lipnja 2021.]

Prilozi: /

Naziv škole: Gimnazija Sisak

Sustavno bilježenje potresa

- potres u Lisabonu 1755. godine
- izum seizmografa, sprave koja bilježi potrese
  - > Luigi Palmieri 1853. godine
  - > John Milne 1892. godine

L. Palmieri

J. Milne

Potres kod Petrinje 2020.

- magnitude 6.2 M_w , utorak, 12:19 sati po CET-u, 29. prosinca 2020. godine
- epicentar 3 km jugozapadno od grada Petrinje
- VIII. (jako štetno) do IX. (razorno)
- 7 poginulih osoba
- epicentar Strašnik

STUPANJ	KARAKTERISTIKE
1	Neprijetetan potres, registriraju ga samo seizmografi
2	Jedva primjetan potres, osjete ga samo ljudi u stanju mirovanja
3	Slab potres, osjete ga samo pojedinci
4	Umjereno jak potres, osjeti ga većina ljudi, trepere prozori i posuđe
5	Dosta jak potres, ljudi se bude, obješeni se predmeti njišu
6	Jak potres, mnogi bježe iz kuća, oštećenje žbuke
7	Vrlo jak potres, oštećenja na solidno izgrađenim zgradama, klizanje tla
8	Razoran potres, lomovi cjevovoda, oštećenja na starim zgradama
9	Pustošeci potres, panika, prodor podzemne vode na površinu
10	Uništavajući potres, opća panika, pukotine u tlu širine do 1 m
11	Katastrofalni potres, teška razaranja svih zgrada, mostova, brana i cesta
12	Promjene reljefa potpuno uništenje svih objekata velike pukotine u tlu

MSK-ljestvica intenziteta potresa

Volonterska akcija nakon radionice

Sukladno dogovoru na radionici, učenici školskog volonterskog kluba, odradili su volontersku akciju u prihvatnom centru Caritasa Sisačke biskupije u kojem su **sortirali zaprimljenu pomoć za stradalnike potresa u Sisku i Sisačko-moslavačkoj županiji**. Hala prihvatnog centra je bila ogromna i prepuna svih mogućih stvari koje mogu biti potrebni osobama koje su ostale bez krova nad glavom, od hrane, higijenskih potrepština, odjeće, grijalica do namještaja, sanitarija i bijele tehnike. Najveći psihološki učinak ove akcije na volontere je bilo zajedništvo, osjećaj empatije i korisnosti za svoju zajednicu u krizi.

Plan radionice

Naziv: Rodna ravnopravnost

Tema: 5. Rodna ravnopravnost
10. Smanjenje nejednakosti

Vrijeme: 60 minuta

Uzrast: 15+ godina

Veličina grupe: 10 – 20 sudionika

Ciljevi:

- Potaknuti sudionike na razmišljanje o problemima rodne neravnopravnosti i diskriminacije u društvu i u njihovoj lokalnoj zajednici
- Informirati sudionike o prevenciji rodne ravnopravnosti u društvu

Metode:

- Prezentacija
- Grupna rasprava
- Rad u malim grupama

Materijal i oprema:

Za online radionicu:

- Pristup internetu, računalo s kamerom i mikrofonom
- Komunikacijska platforma (npr. Zoom)
- Prezentacija
- Poveznica na online evaluacijski upitnik

Za radionicu uživo:

- Prostorija s računalom i projektorom
- Stolice postavljene u krug
- Tvrdnje za rad u malim grupama
- Papiri, olovke
- Evaluacijski upitnici

Detaljan opis radionice:

1. Pozdraviti sudionike i predstaviti temu i sadržaj radionice bez odavanja zadataka (5 minuta)
2. Upoznati sudionike s osnovnim pojmovima koristeći konkretne primjere - definicija rodne ravnopravnosti, povezanost rodne ravnopravnosti s ciljevima održivog razvoja, povijesni prikaz borbe žena za ravnopravnost spolova, posljedice razlike u odgoju između muške i ženske djece koja nerijetko dovodi do depresije kod muškaraca zbog staromodnog odgoja susrećanja emocija, dupli rodni standardi u društvu te povijesni pregled pojave feminističkog pokreta i institucije koje brinu o ravnopravnosti spolova u društvu. (15 minuta)

3. Podijeliti sudionike u dvije grupe. Svaka grupa ima zadatak tijekom 10 minuta raspraviti i argumentirati zaključke dobivenih tvrdnji. Prva grupa dobiva tvrdnju: Treba postojati Međunarodni dan muškaraca. Druga grupa dobiva tvrdnju: Žena mora biti podložna muškim članovima u obitelji u svim aspektima njezina života. Svaka grupa svoje zaključke predstavi u plenumu dajući drugima prostora za komentiranje. (20 minuta)
4. Potaknuti grupnu raspravu vodeći se predloženim pitanjima i smjernicama. (15 minuta)

Pitanja i smjernice za grupnu raspravu:

- Jeste li kada bili u situaciji da ste bili rodno diskriminirani ili da ste svjedočili rodnoj diskriminaciji? Što ste tada napravili? Što biste voljeli da ste napravili?
- Po vašem mišljenju, na koji način se može doprinijeti rodnoj ravnopravnosti?

Zatvaranje:

Pitati sudionike što misle koji je bio cilj radionice te njihove odgovore voditi da sami spoznaju ciljeve. (10 minuta)

Evaluacija:

Pitati sudionike da svatko od njih kaže kako im se svidjela radionica. Zahvaliti na odgovoru bez komentiranja.

Voditelj/i također kažu kako im je bilo, ističući pozitivne elemente.

Zamoliti ih da ispune anonimne evaluacijske listiće. U slučaju online radionice, poslati poveznicu na internetski upitnik. (5 minuta)

Zapažanja voditelja:

Za grupnu raspravu možete uzeti više vremena jer učenici dobro reagiraju na ovu temu i imaju potrebu podijeliti osobna iskustva susretanja s rodnom diskriminacijom.

U slučaju većeg broja sudionika od 10, poželjno ih je podijeliti u više manjih grupa i osmisliti još tvrdnji. U tom slučaju će radionica trajati duže od ovdje predviđenog.

Radionicu osmislili i proveli:

Katja Kleković i Jurica Posilović

Mentor/i: Marijana Milas, prof. likovne umjetnosti, Boris Majić, prof. biologije i Andrea Ostojić, prof. matematike

Radionicu uredila: Paula Raužan

Izvor/i: Europski portal za mlade (2021.), Prava žena: je li rodna ravnopravnost stvarnost u Europi? [Internet], dostupno na: https://youth.europa.eu/get-involved/your-rights-and-inclusion/womens-rights-gender-equality-reality-europe_hr, [pristupljeno: 2. lipnja 2021.]

Bijelić, N. (2011.), Istraživanje Muškarci i rodna ravnopravnost u RH, Zagreb: CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

Prilozi: /

Naziv škole: Gimnazija Sisak

Što je rodna ravnopravnost?

- Zakon o ravnopravnosti spolova; članak 5 stavak 1.
- Diskriminacija na temelju mogućnosti, resursa, usluga, koristi, mogućnosti donošenja odluka i utjecaja.
- Korelacija dva cilja održivog razvoja

Rodna diskriminacija i primjeri

• Rodna diskriminacija opisuje situaciju u kojoj se prema ljudima drugačije postupa jednostavno zato što su muškarci ili žene, a ne na temelju njihovih individualnih vještina ili sposobnosti

- Razlike u plaćama
- Vilo poštovanje muškog mišljenja
- Hollywood
- Pravila oblačenja u školi
- diskriminacija kod zapošljavanja
- ulazak u klubove

- razlike tretiranja muškog i ženskog roditelja
- žene su previše emotivne za poslove na moćnim mjestima
- objektiviziranje žena
- manjak ženskih prava u slabije razvijenim zemljama

Zašto je spolna ravnopravnost potrebna?

- Jednakost spolova fundamentalno je pravo svakog pojedinca
- Ekonomski prioritete države
- Kada se jednakost uspostavlja?
- Rodna ravnopravnost u kontekstu populacijskog programa
- Žene se ne predstavljaju kao superiornije

Štetni stereotipi i dupli sandardi

PRILOG

VRŠNJAČKA RADIONICA

Evaluacijski upitnik

Naziv radionice:

Datum održavanja radionice:

Naziv škole:

Ovaj upitnik služi nam za evaluaciju vršnjačke radionice na kojoj ste sudjelovali. Na osnovu odgovora sudionika moći ćemo poboljšati kvalitetu sličnih radionica u budućnosti. Stoga Vas molimo da iskreno i u potpunosti odgovorite na postavljena pitanja. Upitnik je anonimn i dobiveni podaci neće se koristiti ni u koje druge svrhe osim evaluacije same radionice. Hvala!

1 Što ste novo i korisno naučili na radionici?

2 Što ste na radionici naučili o održivom razvoju?

3 Što biste voljeli da ste naučili na ovoj radionici, a niste imali priliku?

4 Što vam se najviše svidjelo na radionici?

5 Što Vam se nije svidjelo na radionici?

6 U kojoj mjeri ste zadovoljni načinom rada? (metode rada)

1-najniža ocjena, 5-najviša ocjena. Označiti znakom X kod odabrane ocjene.

1 2 3 4 5

Objasnite:

7 Koja je vaša ocjena radionice?

1-najniža ocjena, 5-najviša ocjena. Označiti znakom X kod odabrane ocjene.

1 2 3 4 5

Objasnite:

8 Komentari, sugestije i slično: (ako ih imate)

●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

(O)DRŽI MOJ KORAK! DRŽI KORAK I DALJE

Projekt „(O)drži moj korak“ provodio se od 1. lipnja 2019. do 31. srpnja 2021. godine s ciljem doprinosa promocije partnerstva organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova u području volonterstva koje doprinosi ekonomskoj i socijalnoj koheziji te održivom razvoju u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Nakon 26 mjeseci provedbe, projekt je rezultirao razvojem programa Izobrazbe za mlade o održivom razvoju koristeći volontiranje, osnivanjem dva srednjoškolska volonterska kluba te umrežavanjem lokalnih dionika u promociji održivog razvoja kroz volontiranje.

U partnerskim školama, Gimnaziji Sisak i Srednjoj školi „Ivana Trnskoga“ iz Hrvatske Kostajnice, proveden je niz edukacijskih modula usmjerenih na razumijevanje primjene ciljeva održivog razvoja u svakodnevnom životu, provođenju vršnjačkih radionica na teme održivog razvoja te uspostavljanje i rad dva školska volonterska kluba koja promoviraju održivi razvoj.

U rad školskih volonterskih klubova VOGSI – Volonterski klub Gimnazije Sisak i Srcem drugima – Volonterski klub Srednje škole „Ivana Trnskoga“, aktivno se uključilo 125 učenika koji su volontirali 1.673 sati. Članice i članovi kluba provodili su vršnjačke radionice i volonterske akcije sukladno školskim volonterskim programima koji su obradili 11 od 17 ciljeva održivog razvoja.

Uključivanje u rad školskih volonterskih klubova pokazalo je da doprinosi **povećanju kompetencija učenika**² i to:

1. Kompetencija pismenosti – 50%,
2. Kompetencija višejezičnosti – 65%,
3. Matematičke kompetencije i osnovne kompetencije u prirodoslovlju, tehnologiji i inženjerstvu – 58%,
4. Digitalne kompetencije – 43%,
5. Osobne i socijalne kompetencije i Učiti kako učiti kompetencije – 52%,
6. Kompetencije građanstva – 50%,
7. Poduzetničke kompetencije – 57% i
8. Kompetencije vezane za Kulturnu svijest i izražavanje – 58%.

² Vijeće Europske unije, Preporuke o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, Službeni list Europske unije: 2018/C 189/01 [online], dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)) [14. lipnja 2021.]

Zanimljivi su neki od **citata učenika iz vanjske evaluacije projekta**:

“Način pristupi temi koja je svima nama nova mi je jako pozitivan i na prvu me se dojmilo. Automatski sam htio još više i više dobiti tog znanja.”

“Prvenstveno sam shvatio osnove održivog razvoja te mi je to dalo motivaciju za nadogradnju budućeg znanja. Kroz radionice sam stekao više samopouzdanja poput javnog govora i formalne komunikacije. Upoznali su nas s osnovnim pravilima volontiranja, saznao sam tek na edukaciji da postoje pravila kojih se treba držati. Volontiranje je dotada bilo u mojoj percepciji da radim samo nešto da pomognem drugom.”

“Jako mi je drago što se profesori nisu postavili visoko, nego su se spustili na naš nivo, sve ide kroz dogovor i raspravu. U komunikaciji smo više neformalni nego formalni.”

“Mislim da trebamo imati volonterski klub u školi. Dok se nisam uključila u volonterski klub, nisam znala da neke institucije postoje.”

Projektini tim izradio je nekoliko **preporuka** zasnovanih na iskustvu provedbe projekta:

1. Uključiti učenike i nastavnike u zajedničko planiranje obrazovnog sadržaja – doprinosi demokratizaciji škole, vlasništvom nad obrazovnim procesom, osobnom rastu učenika, učenju životnih vještina i aktivnom građanstvu.
2. Osigurati uvjete za uključivost svih učenika – bez obzira na veličinu mjesta i udaljenost mjesta stanovanja učenika od škole te osigurati stabilni internetski signal kao bi se aktivnosti mogle nesmetano provoditi online putem.
3. Ostvariti sinergiju obrazovnih programa udruga i škola.
4. Vrednovati i osigurati podršku nastavnicima u stvaranju sadržaja međupredmetnih tema.
5. Školski volonterski klubovi su izvrstan alat za učenje i vježbanje životnih vještina i aktivnog građanstva te su kao takvi potrebni svakoj školi.

Popis literature

Amnesty International Hrvatske (2000.), Prvi koraci – Priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava, Zagreb

Bakas, I. (2019.), Prevention is crucial to tackling plastic waste crisis, bilten Europske agencije za okoliš br. 02/2019 iz lipnja 2019. Dostupno na: <http://createsend.com/t/d-F740CCA2CAF5DF1D2540EF23F30FEDED> [1. lipnja 2021.]

Bijelić, N. (2011.), Istraživanje Muškarci i rodna ravnopravnost u RH, Zagreb: CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

De Heer, M. (2018.), Naš planet i 17 ciljeva [online], dostupno na: <https://drive.google.com/file/d/19Zgp2l-rJfeYj4jLtOjLxdBx9qjEAbA-/view?pli=1> [1. lipnja 2021.]

Europski portal za mlade (2021.), Prava žena: je li rodna ravnopravnost stvarnost u Europi? [Internet], dostupno na: https://youth.europa.eu/get-involved/your-rights-and-inclusion/womens-rights-gender-equality-reality-europe_hr, [pristupljeno: 2. lipnja 2021.]

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2021.), [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Jašić, M. (2009.), Aditivi u hrani, [online], dostupno na: <https://www.tehnologijahrane.com/enciklopedija/aditivi-hrani> [1. lipnja 2021.]

Markething (2021.), Kako otvoriti paušalni obrt uz mjere uz mjere samozapošljavanja?, [Internet], dostupno na: <https://www.markething.hr/kako-otvoriti-pausalni-obrt-uz-mjere-samozaposljavanja/>, [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Narodne novine (2009.), Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09) [online], dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html [1. lipnja 2021.]

ODRAZ-Održivi razvoj zajednice (2012.), Što je održivi razvoj? [online], dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=vVuHlbgxOrg> [1. lipnja 2021.]

Pavić-Rogošić, L. (2015.), Novi izazov – Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030. [online], dostupno na: https://www.odraz.hr/wp-content/uploads/2020/10/globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_web.pdf [1. lipnja 2021.]

Pevec, E. (2001.), Potresi, Ekscentar, vol., br. 4, str. 72-75 [Online], dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/98904> [2. lipnja 2021.]

Svjetska banka (2021.), [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Udruga Bioteka (2021.), LORA – laboratorij održivog razvoja, [Internet], dostupno na: <https://lora.bioteka.hr/> [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Udruga za demokratsko društvo (2021.), Savjetovništvo o e-brojevima, [pristupljeno 1. lipnja, 2021.]

United Nations, (2021.), The Sustainable Development Goals, [Internet], dostupno na: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/> [pristupljeno: 1. lipnja 2021.]

Vijeće Europske unije, Preporuke o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, Službeni list Europske unije: 2018/C 189/01 [online], dostupno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)) [14. lipnja 2021.]

AGENCIJA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAK
Local Democracy Agency Sisak

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Švicarsko - hrvatski
program suradnje

Partneri projekta:

GIMNAZIJA || || || || || SISAK

Program sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

**(O)drži
moji
korak!**